

BØRNETEATER

NR. 131 • NOVEMBER 2004

avisen

Statsensemblet på vej

Kandidaterne til statsensemblet for børneteater er linet op. **Side 2**

Den store centralisering

Jørn Langsted endevender kommunalreformens betydning for teaterområdet. **Side 3**

Nationalscenen opruster

Strategisk nytænkning, b&u-chef og gæstespil skal hjælpe Det Kongelige Teater til en større del af børnepublikummet **Side 4-5**

Jagten på underet

Catherine Poher om scenekunstens oplevelsespotentialer. **Side 12**

Kim Nørrevig er død

En af det moderne børneteaters pionerer er borte. **Side 6**

Magasinpost B

BØRNETEATER
avisen

NR. 131 NOVEMBER 2004

Teatercentrum i Danmark
Suomisvej 2. 2. sal
1927 Frederiksberg C

02294

Lotte Faarup og Øyvind Kirschhoff i Theater La Balances »Prinsessen på ærten«. Anmeldes sammen med syv andre forestillinger i dette nummer.

Foto: Niels Nyholm

Hele Danmarks børneteater

Mens børneteatrene kæmper med faldende salg og indhug i støttekronerne, er udpegningen af landets første statsensemble for børneteater lige på trapperne. 18 teatre og konstellationer bød sig til, fire blev udvalgt til nærmere granskning, og nu er det op til Kunstrådet at melde endeligt ud

Af Carsten Jensen
Illustration:
Bob Katzenelson

Når champagnepropperne er faldet til ro og tømmermændene har lagt sig, kan nytåret 2005 byde velkommen til det første statsensemble for børneteater i historien – mere end 35 år efter det moderne danske børneteaters tilsynskomst.

Det er en lille fjer i hatten for kulturminister Brian Mikkelsen (K) og hans ide om at skabe fyrtårne på et område, der angiveligt har hans velvillige bevågenhed. Udover at lave og spille stationære forestillinger skal ensemblet have turnévirk-somhed i Danmark og i udlandet og bidrage til at bevare den høje internationale profil, som dansk børneteater har.

Tre år og 18 millioner kro-

ner er der foreløbig afsat til projektet, og navnet på det udvalgte teater annonceres i begyndelsen af december.

Forud er gået en ansøger-runde, hvor 18 teatre, teatersamarbejder og personkonstellationer bød ind – se **listen**.

Enkelte af de velrenommerede børneteatre havde på forhånd meldt fra – med forskellige begrundelser (se BTA 130). Og da Kunstrådets formand, Lars Liebst, ved en præsentation af projektet under april-festivalen i Silkeborg havde indikeret, at ensemblepengene i hvert fald ikke skulle gå til "mursten", har det ligget i kortene, at ansøgerne i forvejen skulle have teater-tag over hovedet eller konkrete planer for, hvordan de kunne råde over et velfungerende spillested.

Det har formentlig forlods diskvalificeret enkelte af ansøgerne og er blandt andet baggrunden for den opfindsomhed, som Teater Rio Rose har lagt for dagen i en alliance med Betty Nansen Teatret på Frederiksberg.

Fire favoritter

Det er Fagudvalget for Teater (FUT), der har modtaget de mange ansøgninger til nærmere granskning, idet udvalget laver indstilling til Kunstrådet, der så foretager den egentlige udpegning.

Børneteateravisen har haft lejlighed til at smugkigge i enkelte af ansøgningerne og tale med nogle af de potentielle ansøgere, og der er lavet et imponerende og omfattende arbejde med opstilling af formå og indhold, konkrete repertoireplaner, indikering af samarbejds muligheder, påpejning af internationale aspekter osv. osv.

Der har været meget at

kigge igennem for FUT-folket, der dog har valgt ikke at ville kommentere ansøgerfeltet eller procedurer.

Kun takket være loven om aktindsigt lykkedes det at få udleveret navnene på selve ansøgerfeltet.

Men ifølge Børneteateravisens egne oplysninger – som Kunststyrelsen/FUT altså heller ikke har ønsket at bekræfte – er der på baggrund af de 18 ansøgninger udvalgt fire kandidater, som FUT har talt nærmere med: Theater La Balance/Corona Danseteater, Gruppe 38, Randers Egnsteater og Teater Rio Rose, som udover geografisk placering også byder ind med ganske forskellige kunstneriske profiler og fysiske rammer.

Man kan måske undre sig lidt over udvalgets umiddel-somhed, al den stund det danske børneteatermiljø heller ikke er større, end at ting hurtigt rygtes – ligesom man ikke har tradition for den totale lukkethed.

Men lad os midt i al hemmelighedskræmmeriet vove et øje: Statsensemblet kommer nok til at ligge i Århus...!

Denne fritsvævende påstand er brygget ud fra den nye sammensætning af RBOT-teatre for den kommende sæson 2005-06 – se **listen**: Hvorfor ellers lade Corona Danseteater indlemme i RBOT-puljen med lovning på stigende støtte (til 1,7 mio. kr) i sæson 2006-07. Og hvorfor skære Rio Roses støtte med næsten 400.000 kr – med mindre selvfølgelig der ligger flere millioner forude...

Randers Egnsteater kunne rent statusmæssigt have et mindre problem med ikke kun at være et børneteater – og så er der jo et forlydende om, at Gruppe 38 skulle have været igennem endnu en samtale med FUT.

Kunstrådets formand, Tivolidirektør Lars Liebst, forventes at udpege Danmarks første statsensemble for børneteater i starten af december

Når disse linjer læses, er kaninen formentlig på vej op af hatten...

Nedtur forude

Mens millioner skal tilflyde et af landets etablerede børneteatre, har de øvrige børneteatre nok at tænke på endda. BørneTeaterSammenslutningen er ved at indsamle informationer om teatrenes aktuelle salg, og der synes helt statistisk at være rigelig belæg for klynkeriet. Mange har kun solgt halvt så mange forestillinger som budgettet – eller færre endnu.

Dertil kommer, at der er dømt nedskæringer i støtten til de fleste teatre under RBOT'en (Det Rejsende Børneteater) for den kom-

RBOT-sammensætningen sker med indstilling fra Fagudvalget for Teater, der melder ud om deres egen pulje inden årets udgang – og så får man se, om tendensen fortsætter her. Eller om FUT retter lidt op på »skaderne« i RBOT'en med projektstøtte her og hisset...

Under alle omstændigheder har teaterfolk givet udtryk for, at børneteatrene og de små teatres repræsentanter i RBOT'en må have sovet i timen – og at det i stedet for forringede forhold for næsten alle var at fortrække med lidt mere til lidt færre.

RBOT-teatrene har følgelig blæst til modangreb og indkaldt til møder, men resultatet

ændres næppe.

Ej heller den særegne form for logik, der måtte ligge i at forringe forholdene for (alle) andre børneteatre end det designede fyrtårn...

BØRNETEATER

ISSN: 0900-0291

UDGIVER:

Teatercentrum i Danmark
Suomisvej 2,2
1927 Frederiksberg C
Tlf. 35 30 44 00
Fax: 35 30 44 01
e-mail: info@teatercentrum.dk
www.teatercentrum.dk

REDAKTION:

Carsten Jensen (ansvarshavende)
e-mail: bta@teatercentrum.dk

LAYOUT:

Ulf Skov

TRYK:

Elbo Avistryk A/S

DISTRIBUTION:

Børneteateravisen (4 numre årligt) samt Den Røde Brochure (udkommer i april) sendes gratis til alle institutioner, skoler og andre potentielle aftagere af børneteater. Private abonnenter betaler 125 kroner årligt, inkl. moms Bestilling og afbestilling foretages skriftligt til Teatercentrum. Meddelelse om adresseændring og udeblevne numre rettes i første omgang til det lokale postkontor.

BTA 132: Næste nummer udkommer i marts 2005

DEADLINE: 10. februar 2005

ANNONCER: Aftales senest en uge før deadline

Redaktionen af dette nummer er afsluttet 14. november 2004

Ansøgerfeltet

- AnemoneTeatret
- BaggårdTeatret og Odense Teater
- Batida
- Camilla Hübbe, Marianne Mørk Larsen, Aslak Moe, Maja Ravn
- Det Lille Teater
- Fællessekretariatet ved Vendsyssel Teater, Limfjordsteatret, Det Jyske Ensemble, Midtjysk Egnsteater
- Gruppe 38 (med Teater My)
- Jako-Bole Teatret og Jomfru Ane Teatret
- Holbæk Teater
- Loni Føgh
- Randers Egnsteater
- Teater Hund
- Teater Lys
- Teater Rio Rose (med Betty Nansen Teatret)
- Teatret Artibus
- Teatret Møllen
- Teatret Zeppelin
- Theater La Balance og Corona Danseteater

Kandidaterne

Randers Egnsteater har eksisteret siden 2000, er støttet af Randers Kommune og Århus Amt og holder til i Værk:Stedet tæt på byens store kulturhus, Værket. Teaterleder er den meget energiske og iderige Peter Westphael. Pt. udgør børneteateraktiviteterne omkring halvdelen af teatrets virke. Randers Egnsteater er udover egne produktioner også administrativ paraply for flere teaterfolks egne projekter.

Gruppe 38 har eksisteret siden 1972 og er lille storbyteater i Århus. Teatret har netop (26. oktober) indviet et helt nyt teaterhus i en gammel fabriksbygning.

Bodil Alling er en højt respekteret kunstnerisk leder, og teatret modtager mange invitationer fra festivaler verden over. Teatret laver forholdsvis få, men til gengæld meget slidstærke produktioner. Bodil Alling og teatret fik Reumert-prisen 2003 for "Den lille pige med svovlstikkerne" og var nomineret i 1999 for "Hans og Grethe" og i 2001 for "En lille sonate".

I sin ensemble-ansøgning har Gruppe 38 "indskrevet" det lille Teater My, der laver produktioner for de aller-mindste aldersgrupper.

Teater Rio Rose blev stiftet i 1985 og har de seneste år været støttet som RBOT-teater. Teatret har administrativt hjemsted i Svendborg og intet fast spillested, men har i sin ansøgning lagt op til Betty Nansen Teatret i København som praktisk samarbejdspartner. Teatrets kunstneriske leder er Tove Bornhøft, mens Catherine Pøher indtil for ganske nyligt var såkaldt ideudvikler.

Teatret har en høj og særegen kunstnerisk profil, hvilket har afstedkommet en Reumert-pris i 2000 for "Haiku" og "Se Mig!" (sidstnævnte i co-produktion med Bådteatret), mens man var nomineret i 2003 for "Ta' Ti Ting".

Theater La Balance og Corona Danseteater – stiftet henholdsvis 1987 og 1983 – er begge støttet via Fagudvalget for Teaters puljer. Begge teatre er hjemmehørende i hovedstadsområdet, hvor Theater La Balance har et velfungerende spillested i Vanløse. Marc van der Velden er kunstnerisk leder af Theater La Balance, mens Jørgen Carlslund er leder af Corona Danseteater.

Med et meget rost børne- og ungdomsteater og landets førende danseteater for børn danner de to teatre en magtfuld konstellation. Begge teatre modtager en del internationale invitationer.

Corona Danseteater løb med den første Reumert-pris for børneteater i 1999 med "Happy End", mens Theater La Balance var nomineret i år for "Det store stilehæfte".

RBOT-støtte sæson 2005-2006

Barkentins Teater	345.000 (-140.000)
Corona Danseteater	1.400.000
Det Lille Turnéteater	1.395.000
Fair Play	1.045.000 (-115.000)
Jytte Abildstrøms Teater	2.085.000 (-335.000)
Musikteatret Undergrunden	600.000 (-400.000)
Månegøgl	800.000 (+70.000)
Nørregaards Teater	1.125.000 (-35.000)
Refleksion	1.550.000
Rio Rose	1.000.000 (-370.000)
Teater 2 Tusind	1.000.000 (+10.000)

Under Langsted's Lup

Af Jørn Langsted

Så faldt kommunalreformen i shak. Der blev indgået et snævert forlig før sommerferien, og det blev suppleret bl.a. på kulturområdet i september. Og på teaterområdet kommer kommunalreformen til at betegne årtiers centralisering. Hvor vi hidtil i Danmark har haft ét statsteater, nemlig Det Kgl. Teater, skal vi fra 2007 til at vænne os til, at vi nu har yderligere 24 statsteatre.

Oprydningen efter de nedlagte amter og de delte forpligtelser førte til, at staten kom til at sidde tilbage med størstedelen af kortspillet. Alle større teatre i Danmark bliver statsteatre, og disse teatre bruger 75 procent af den offentlige produktionsstøtte til teater. Det drejer sig om landsdels-scenerne: Odense Teater, Aarhus Teater og Aalborg Teater. Det drejer sig om de store teatre i København i Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab: Aveny-T, Betty Nansen Teatret, Folketeatret, Gladsaxe Teater, Nørrebro Teater, Østre Gasværks Teater og Rialto Teatret. De skal fremover udgøre Hovedstadens Landsdels-scene. Det drejer sig om de store rejsende teatre: Det Danske Teater, Den Jyske Opera og Peter Schaufuss-balletten. Og det drejer sig om de 10 (snart 11, *red.*) teatre i Det Rejsende Børneteater og Opsøgende Teater (RBOT'ten).

Kom så ikke og sig, at staten ikke tager ansvar for teaterlivet ud over landet. Det gør man, så det giver helt østtyske associationer: Staatstheateri Dänemarks, hva' beha'r! Det er næsten for meget. Og det ganske interessante bliver jo i første omgang, hvordan man vil konstruere ledelserne på disse teatre. Hvor bestyrelserne hidtil hovedsagelig har haft amtspolitisk flertal, da skal de vel fremover have statsligt flertal. Kulturministeren skal vel sidde og udpege bestyrelsesflertallet på alle større teatre i landet. Og da det som bekendt er bestyrelserne, der ansætter eller fyrer teatercheferne, så kan vi nok være helt sikre på, at disse ministerielle fyr-tårne i dansk teaterliv fremover vil kunne blinke i takt med signallerne fra Nybrogade. Jo, der kommer sandelig styr på tingene.

Og som et led i denne manøvre blev teatrene i Storkøbenhavn så forvandlet fra en skæbne – forstår man – værre end døden som små storbyteatre til en landsdels-scene, hovedstadens. Nu er de i kommunalreformens terminologi blevet kvalitetsstemplede af regeringen og Dansk Folkeparti (man troede måske i sin naivitet, at det var det, vi i dansk kulturpolitik havde

armslængdeorganer til, altså at kvalitetsvurdere, men det er det altså ikke, når det virkelig gælder) og er i stedet blevet til fyr-tårne af national betydning. Jamen, er det ikke herligt, som man under denne regering kan komme fra asken og i ilden og vice versa? Og min hancelleren skyldes ikke, at jeg ikke under disse teatre at blive kommunale teatre. Det skal være dem vel undt. Men det løser jo slet ikke det problem, de kommer til at stå i, når Det Kgl. Teater lige om lidt buldrer derudaf med musicals på Operaen og et nyt skuespilhus, der skal fyldes med publikum hver aften og være en dunder-succes.

Der, hvor kommunalreformen kommer til at ramme virkelig hårdt, er så til gengæld på egnsteatrene. Den gode nyhed er ellers, at staten bevarer sit medansvar for dette område, men den dårlige nyhed er, at "den lovbundne refusion for egnsteatre ændres, så ordningen bliver rammestyrret". Sådan står der i Udmøntningsplanen for strukturreformen. Det ser så uskyldigt ud, men det betyder i realiteten en tilbagevenden til den ordning, der eksisterede i årene 1991-97, hvor der var lagt loft over statens samlede støtte til egnsteatre, og hvor den årlige refusionsprocent altså var afhængig af kommunernes aktivitetsniveau, sådan at jo mere kommunerne igangsatte af egnsteateraktiviteter, jo mindre ville egnsteaterrefusionsprocenten blive. Det er det, man kan kalde omvendt animering. Det vil betyde – for at skære det ud i pap – at hvis Vejle og Århus fandt på at gøre Rosens og Rønnøws musicalteater til et egnsteater, sådan som de to herrer gerne vil have det, så ville statsandelen til alle øvrige egnsteatre blive mindre. Hvis man vil hytte sit skind, handler det derfor om at sørge for, at der ikke kommer ét eneste egnsteater mere i Danmark, samt om at sørge for at kommunerne ikke sætter det enkelte egnsteaters støtteniveau i vejret. Gør en kommune det, så vil det ramme de andre egnsteatre og deres kommuner.

Det er faktisk sådan det politiske forlig ser ud. Men før det kan realiseres, så skal teaterloven selvfølgelig ændres. Her vil egnsteaterkommunerne, egnsteatrene og andre have en opgave i at overbevise forligsparterne om, at det er en rigtig skidt idé, som ikke har en disse med kommunalreform at gøre, men indføres i ly af kommunalreformens generelle omkalfatringer. Og som kun tjener ét eneste formål: At gøre statens teaterudgifter totalt styrbare. Det vil ikke være til gavn for kunsten. Det vil ramme en række af de teatre, der er mest fremragende og som er nogen af de få eksempler på dansk teater, der er kendt i udlandet (f.eks. Odin Teatret, Cantabile 2, Møllen). Og det vil ramme en lang række teatre, der hovedsagelig spiller børneteater. Og det vil endelig være en ordning, som vi faktisk har erfaringer med fra 1991-97, hvor refusionsprocenten konstant var på flugt nedad, og hvor alternative kulturpolitiske flertal, som man kendte i Folketinget dengang (sikke tider!) hvert år måtte komme til undsætning.

Desuden nedlægges billetkøbsordningerne i forbindelse med kommunalreformen, men midlerne skal stadig bruges på teaterområdet "til en ny støtteordning, som understøtter teatrenes og teaterforeningernes publikumsaktiviteter", som det hedder. Det lyder rimelig kryptisk, men det betyder ifølge Kulturministeriets pressemeddelelse, at "en del af midlerne tilføres de stationære teatre for at styrke deres publikumsaktiviteter. Samtidig oprettes en ny tilskudsordning, hvor staten kan yde tilskud til teaterarrangører som teaterforeninger, kulturhuse mv. til formidling af forestillinger". Her skal teaterforeningerne altså til at konkurrere med en række andre aktører, kulturhuse, musikhuse etc., og man kan meget vel forestille sig, at det bliver dødsstødet til en lang række af teaterforeningerne. Og en landsdækkende abonnementsordning ophører altså med at eksistere. Lige betingelser smager jo af ligemageri, og det ord er på negativlisten.

Meget af alt det her har ikke nogen nødvendig sammenhæng med kommunalreformen. Kulturministeriet har benyttet det almindelige opbrud i den offentlige sektor til at møve nogen af dets og ministerens hjertesager igennem. Det er hverken godt for publikum eller teaterlivet. Man må håbe, at det så er godt for minister og ministerium.

Det Kongelige Teater opruster

Med marketingsmodeller, kulturpolitiske strategi-oplæg, en nyansat b&u-chef og gæstespil forsøger Nationalscenen at byde ind på det tilskuermæssigt lukrative område for børne- og ungdomsteater

Af Carsten Jensen

Aftalen med Kulturministeriet 2004-07:

- En forøgelse af tilskuertallet med 130-150.000
- Cirka 165 flere forestillinger i 2007 end de 734, der blev vist i 2002
- Cirka 80 børne- og familieforestillinger
- Forestillinger om sommeren – både i København og provinsen
- Forøgelse af sponsorindtægterne med 10 procent

Det koster en forestilling

DKT: Nyopsætning ca. 7 mio. kr. – ca. 0,5 mio. kr. pr. opførelse – ca. 800 kr. pr. billet i tilskud.
Støttet børneteater: Nyopsætning ca. 0,5 mio. kr. – ca. 27.000 kr. pr. opførelse – ca. 170 kr. billet i tilskud.

Kilde: Danmarks Statistik

Mens de danske børneteatre bekymrer sig over knirkeri i afsætningsleddet, vigende salgstal og den øgede konkurrence fra institutionsteatrene som følge af kulturministerens kongstanke om mere børneteater på de store scener, har Det Kongelige Teater travlt. Man skal øge antallet af solgte billetter med 130-150.000 frem mod 2008.

Det ligger eksplicit i den flerårige aftale, Nationalscenen indgik med kulturminister Brian Mikkelsen tilbage i oktober 2003, hvor også Operaen og det nye skuespilhus er indskrevet i fremtidsudsigterne. Herunder de forlængst aftalte årlige 100 millioner kroner fra staten og 40 millioner kroner fra Københavns Kommune til at drive Operaen for.

Målt i rene publikumsenheder er der tale om en forøgelse fra cirka 445.000 tilskuere i 2002 og op til 600.000 tilskuere, mens antallet af opførelser i 2007 skal øges med cirka 165 i forhold til de 734 opførelser, der var i 2002.

For at nå disse overvældende mål er det nødvendigt for Det Kongelige Teater (DKT) at tænke stort, strategisk og anderledes for at tiltrække nye publikumsgrupper, der tidligere "geografisk, socialt og etnisk lå uden for teatrets rækkevidde", som DKT's kommuni-

”

For en generation siden flyttede man børnene fra teatrene og ud på skoler og i forsamlingshuse, og der er de stort set blevet. Det var en politisk beslutning at holde institutionsteatret og børneteateret adskilt, og det har man fastholdt til ubodelig skade. Nu foreslår vi, at Nationalscenen påtager sig forpligtelsen og på tværs af kunstarterne opbygger en børne- og ungdomsafdeling.

Teaterchef Michael Christiansen
Berlingske Tidende 18. marts 2003

kationsdirektør, Kresten Schultz Jørgensen, formulerer det.

En tredjedel flere børn og unge

Faktisk forventes børn og unge at bidrage med en tredjedel af denne markante publikumstilgang, mens en tredjedel skal nås ved rene aktivitetsudvidelser – bl.a. jo fordi Operaen nu ligger der – og den sidste tredjedel skal nås ved at sigte bredere publikums- og repertoiremæssigt.

Geografisk håber man således – takket være broerne – på Sydsverige og det jyske trekantsområde, ligesom der skal trækkes turister ind i de kunstneriske haller, fordi man fremover ikke længere vil lukke

mastodonten ned hele sommeren. Og det vil givet være et populært tiltag – for turisterne i hvert fald...

Demografisk satses man på flere såkaldt "almindelige mennesker" – herunder ikke mindst børnefamilier – og nydanskere. Sidstnævnte er et upopulært segment, som hverken børneteater eller institutionsteater i hovedstadsområdet har haft synderligt held med at nå.

Og livsstilmæssigt håber man at få den kvarte million kulturinteresserede københavnere, der aldrig sætter deres fødder i Det Kongelige Teater, i tale.

Og så vil DKT bruge sine stor-slåede rammer til meget

andet end de tre nuværende kunstarter, herunder rockkoncerter, events, operetter og musicals. Hvad sidstnævnte angår, pågår der definitionssnakke med kulturministeren, foranlediget af, at ikke mindst Det Ny Teater gerne vil have håndfaste garantier for, at Nationalscenen ikke vil sætte nogle af de musicals op, som har fået hundredetusinder til at strømme til glitrende opsætninger på det private, tilskudsløse teater.

Sådan er det

Men her skal det selvfølgelig dreje sig om de kære små og lidt større og deres (kommende) forhold til Nationalscenen.

Som det er nu, kan de – udover de rent kunstneriske satsninger for/til dem (se boks) blandt andet komme på rundvisning på selve teatret eller modtage nogle af de udfarende aktiviteter, der består af opsøgende mini-operaer og introduktionsarrangementet "Opera to to", hvor et par solister og en musiker tager ud på skolen og fortæller om kunstarten og arbejdspladsen. Så er der Balletbussen, der kører ud til folkeskoler og viser brudstykker af balletter, træningspas m.m. – og endelig er der "Close Up", der er ballet-workshop for større børn, gymnasieelever m.fl., hvori også indgår en billet til aftenens forestilling.

Dertil kommer selvfølgelig diverse skolemateriale om teater og forestillinger, der også kan downloades via internettet

Selve salgsindsatsen foregår via "studietelefonen" og en email-liste med omkring 800 lærere, der også ved sæsonstart inviteres til en – velbesøgt – præsentation af sæsonen med oplæg fra de kunstneriske chefer.

Sådan vil man videre

Men det er altså ikke nok. Udover flere målrettede produktioner – der også skal omfatte flere gæstespil og et udvidet samarbejde med det eksisterende teatermiljø – skal der oprustes på de infrastrukturelle områder.

Ifølge Kresten Schultz Jørgensen skal det så bl.a. ske via bedre og mere målrettet formidling (web-univers, materialsamlinger osv), ligesom man er opmærksom på behovet for at sikre bedre garderobe- og spise-faciliteter til et ungt publikum.

Og så er man altså ifærd med at ansætte en projektleder til børn og unge-området – vedkommende tiltræder 1. januar og er blevet valgt ud fra næsten 200 ansøgninger – der blandt meget andet får som opgave at udvikle og koordinere det opsøgende arbejde over for skoler og uddannelsesinstitutioner.

Kommunikationsdirektør

Skal man være lidt flabet, så illustrerer familieforestillingen »Gargantua« måske meget godt dilemmaet for Det Kongelige Teaters forsøg udi børneteater-genren: Lille hoved på en stor krop...
Foto: Martin Mydtskov-Rønne

Mikkel Harder Munck-Hansen har diplomuddannelse fra the London Academy of Music and Dramatic Art 1992. Fra 1994-2000 skriver og instruerer han flere forestillinger på Kaleidoskop, som han leder sammen med Martin Tulinius. 2000-2003 Dramachef i DR Radio Drama. Er nu ansat som skuespilchef for Det Kongelige Teater for en fire-årig periode fra 1. juli 2004 til 30. juni 2008.

Kresten Schultz Jørgensen bedyrer, at man er meget opmærksom på de samarbejdsmuligheder, der ligger med det eksisterende børneteater. Og direkte forespurgt vil han i øvrigt heller ikke afvise, at man en dag kommer til at opleve Det Kongelige Teater på den store børneteaterfestival i april. Nationalscenen bliver behørigt inviteret hvert år, men måske er en uge med gratis forestillinger og pligt til almen festival-arbejde en vel stor mundfuld at sluge.

Og trods alle gode viljer og nye tiltag står tvivlen tilbage om, hvad børneteater har at gøre i de voksnes (tilskuers) rækker, og om de store teatre ønsker eller magter at trække på nogle af de erfaringer, som det såkaldte decentrale børneteater har gjort sig gennem 35 år.

Det prøver Det Kongelige Teaters unge skuespilchef – med erfaringer fra "det rigtige" børneteater – at svare på andetsteds på disse sider.

Skuespilchefen svarer

Det Kongelige Teater er med sine store produktionsforhold og økonomiske formåen milevidt fra børneteaterområdets mere ydmyge rammer. Nationalscenens tre kunstarter, opera, ballet og skuespil, har alle fra tid til anden budt ind på kunst i børnehøjde, men da dansk børneteater – udover enkelte specialister i opera og dans – primært beskæftiger sig med skuespillet, har Børneteateravisen sendt en række spørgsmål til Nationalscenens unge skuespilchef, Mikkel Harder Munck-Hansen.

Det Kongelige Teater opruster selvfølgelig på børne- og ungdomsteaterområdet for at få et nyt publikum i tale, forbedre tilskuerstatistikken og opfylde de konkrete forpligtelser i den kulturministerielle kontrakt. Men føler du/I også et reelt behov for at lave børneteater på Nationalscenen?

»Ja. Dette er ikke kun et spørgsmål om politik eller statistik, men også en lyst. Børn kommer i forvejen i teatret med deres forældre og ser også opera og ballet, selvom det ikke er lavet for børn, men fordi deres forældre ønsker, at deres børn skal opleve den form for kunst. For en del børn er det fantastisk, mens andre har behov for at kunsten henvender sig mere direkte til dem på deres præmisser. På teatersiden kan man ikke bare tage børn med ind og se voksenteater, men børnene skal have lov at opleve teater, hvor det store teatermaskineri er i brug i store rum. Det er således helt bevidst, at vi i de senere år har lagt vore børne/familieforestillinger på Gamle Scene og nu i Stærkekassen og lavet udstyrsstykker, man ikke kan forvente andre børneteatre har ressourcer til at lave. Vi skal ikke ligne andet børneteater, men udvikle noget der adskiller sig væsentligt.«

Hvad er det, som netop I kan tilbyde som et spændende/væsentligt bidrag på børneteaterfronten?

»Vi kan, håber jeg, vise en anden side af, hvad teater kan være. Danmark bryster sig af at have verdens bedste børneteater, og det er fantastisk. Det opsøgende børneteater og de små stationære børneteatre yder begge parter en fantastisk og ofte undervurderet indsats. Men børnene får kun sjældent adgang til de store teatertrum. Der er natur-

ligvis undtagelser som f.eks. de store familieforestillinger i Cirkusbygningen i København eller juleforestillinger, som mange store teatre rundt om i landet har tradition for. Men i det store og hele er de store scener forbeholdt voksne. Børn bør også have adgang til disse rum, og Det Kongelige Teater har alt andet lige nogle meget smukke rum, som med Gamle Scene og de nye faciliteter i Operahuset – og fra 2008 i Skuespilhuset – også vil fungere bedre for børn.«

Nationalscenens (seneste) børneteaterforestillinger har været kæmpeproduktioner med masser af skuespillere og hele det scenografiske maskineri – men er blevet lunken modtaget af bl.a. anmelderne (Jens Kistrup om "Vinden i Piletræerne": »Det mangler sjæl« – og Jakob Steen Olsen om "Gargantua": »Niveauet kan altså blive bedre – de skal øve sig på det«).

Er det overhovedet muligt at spille godt/vedkommende børneteater for 1300 små mennesker på én gang?

»Hvad kritikken angår, er det jo op til os at bevise at vi kan. Publikum har vel i en eller anden forstand altid ret. Keder børnene sig, lykkes vi ikke, er de engagerede og med på den, lykkes vi. Både med "Vinden i Piletræerne" og sidst med "Gargantua" har vi efter premieren arbejdet videre med forestillingerne for at optimere dem og give børnene en virkelig god oplevelse. En af udfordringerne i et stort hus som vores er, at vi på de store scener kun har mulighed for at prøve forestillingen af på scenen med fuld teknik ganske få gange, inden vi har publikum på. Det er vi mestre i at håndtere, når det drejer sig om vores kerneområde, voksenteater, opera og ballet. Når det drejer sig om børneteater, har vi brug for at have børnene inde flere gange i prøveforløbet for at sikre, at vi rammer dem, der hvor de er. Og der har vi med den nuværende scenekapacitet et problem – men et der i høj grad løses af de nye huse. Vi tager erfaringerne med os både fra "Vinden i Piletræerne" og "Gargantua", og vi har mange projekter i støbeskeen, som vil nyde godt af disse erfaringer. Vi er selv ret overbeviste om, at vi kan skabe store oplevelser også for børn.«

Det Kongelige Teater spiller jo i denne sæson ud med gæstespil af

danseteater for børn og unge (Uppercut og Corona). Er det også tanken at lade nogle af de eksisterende børneteatre komme til fadet?

»Vi har fra 1/8 2004 ansat en gæstespilchef, og det er tanken at der fremover vil være flere gæstespil på Det Kongelige Teater som helhed, børneteateret vil i denne sammenhæng også komme i betragtning.«

Forestiller du dig evt. et mere etableret samarbejde med de bedste børneteatre og/eller folk fra området? Forstået som kunstnerisk konsultation, egentlige instruktionsopgaver eller ligefrem spillerhold?

»Ja, det vil være naturligt. Men naturligvis ikke for at det skal ligne det øvrige børneteater mere – men for at hæve kvaliteten her.«

De fleste børneteatre opererer jo med intime forestillinger med nærhed og "på børnenes præmisser" – og det er jo næppe muligt/gavnligt at flytte ind på Nationalscenen, men er der elementer fra det eksisterende børneteater, som du tror at kunne "bruge"?

»Jeg har selv arbejdet med børneteater i nogle år som skuespiller og også set en hel del af slagsen både her i landet og rundt om i verden. Men der er givet elementer og erfaringer fra kompetente folk i det danske børneteatermiljø, vi kan lære noget af.«

Hvordan ser du på små stationære børneteaters bekymring for "kannibalisierung", når Nationalscenen begynder at støvsuge hovedstadsområdet for børneteatertilskuere – for der er jo næppe tvivl om, at I kan og vil lokke mange børnefamilier ind til plassen?

»Vi håber ikke det vil føre til en kannibalisierung, men en berigelse ved det, at vi ikke tilbyder det samme – men noget meget forskelligt. Kulturministeriet har også tydeligt tilkendegivet, at der ikke kan satses nok på børneområdet. Det, vi vel alle sammen håber på, er, at det blot stimulerer interessen for levende kunst yderligere – til glæde for os alle sammen.«

”

Når nu børneteater fanger beslutningstagerne – herunder kulturministerens – opmærksomhed, så er det karakteristisk, at det sker med en sær distraktion i forhold til det eksisterende børneteater. Dets erfaringer sættes i parentes eller hældes på historiens losseplads. Man lader simpelthen, som om det ikke eksisterer. Børneteater bliver nu i stedet noget, som de store institutioner, teaterfabrikkerne for produktion af international mainstream, skal til at excellere i.

Professor Jørn Langsted
(i BTA 130)

Godt for børn

I kulturministerens aftale med Det Kongelige Teater for 2004-07 forudsættes blandt andet, at Nationalscenen spiller cirka 80 børne- og familieforestillinger. I indværende sæsonprogram er kunsten for de små og deres voksne markeret med et "godt for børn"-stempel.

Her finder man således skuespillet "Gargantua", der i hvert fald ikke har ramt anmeldernes barnlige hjertekamre, mens man 1. april – dagen før H. C. Andersens 200-års fødselsdag – har premiere på "Peberrøds Suppe og fyldt Kaalhoved", der trækker på eventyrdigterens tekster, figurer og temaer i en multiteaterforestilling.

På balletens område har man traditionen tro haft efterårsballet med "Hans og Grethe", hvor balletskolens børn optræder, mens man lige så traditionelt afvikler "Nøddeknekkeren" i Tivolis Koncertsal frem mod jul. Endelig rundes balletsæsonen af med en familievenlig repremiere på Bournonvilles "Et folkesagn". Dertil kommer to gæstespil af Den Jyske Opera: Børneoperaen "Orfeus elsker Eurydike" (april 2005) og "Farmor, fortæl!" (april 2005 – anmeldes på side 10).

Kim Nørrevig 1947-2004

Kim Nørrevig, der døde 8. november, 57 år gammel, satte sit store præg på dansk teaterliv gennem årtier via sit markante virke i gruppeteatret, børneteateret og institutionsteatret og som underviser på bl.a. Statens Teaterskole.

Kim Nørrevig, skuespilleruddannet i 1969, har skrevet, bearbejdet, instrueret og spillet teater for Artibus og mange andre af landets børne- og ungdomsteatre.

Kim Nørrevig dyrkede i perioder også sine evner for det organisatoriske arbejde. Han var således formand for BørneTeaterSammenslutningen 1979-83 og fra 1977-80 medlem af det første UBOT (Udvalget for Børneteater og Opsøgende Teater).

Med Kim Nørrevigs død har dansk børneteater endnu en gang mistet en af sine helt store profiler, en af "urokserne", der var med fra den tidlige start og hvis viden, talent, engagement og kunstneriske integritet har været helt afgørende for udviklingen af det moderne danske børneteater.

Kim startede sin uddannelse på Odense Teaters elevskole, men helt i tidens ånd og i overensstemmelse med sit politiske engagement skiftede han til den nyoprettede elevskole på Fiolteatret under Arne Skovhus' ledelse, og det blev det fremvoksende politiserende gruppe- og børneteater, der kom til at nyde godt af Kims talent og kunnen.

Teater skulle handle om noget, fortælle vigtige historier – det var drivkraften dengang og vedblev at være det i hele Kims righoldige teaterliv.

Det mærkedes i det intense nærvær, når han gik på scenen som skuespiller, det var gennemgående i hans manuskripter og det helt fremherskende træk i hans kompromisløse og konsekvente iscenesættelser.

Efter flere år på Fiolteatret dannede han sammen med to "frafaldne" Skifteholdsfolk Det Københavnske Teaterselskab, som i 1980 fusionerede til det "nye" Artibus og lagde fornemt ud med "Hvem der først bliver vred".

Med overblik og stringens udviklede han som instruktør i Artibus den stramme episke teaterform, der blev dette teaters kendetegn og stil i en årrække, og som resulterede i en række af periodens mest omtalte og roste forestillinger for børn og unge – forestillinger, som for os, der så dem, stadig står lysende klart i erindringen. Oftest havde Kim også selv skrevet eller bearbejdet

manuskriptet, som f.eks. "Tossed Thomas", den japansk inspirerede "Tre stærke kvinder" eller den fler-årige succes "Aben", men også andre dramatikere blev sat på scenen i hans inspirerede og gennemførte instruktion. Heriblandt to af tidens mest omdiskuterede stykker "Hitlers Barndom" og "Det fjerde bud".

Selvom Artibus naturligvis som alle andre af vore teatre på den tid var et kollektiv, var der næppe tvivl om, at Kim, både internt og udadtil, betragtedes som teatrets kunstneriske leder – selvom det begreb endnu ikke havde vundet indpas i børneteaterverdenen.

Kim forlod Artibus i 1993 – dog ikke mere end at han jævnligt både skrev og instruerede på teatret, men det friere liv betød opgaver for flere andre af vore teatre, deriblandt Mariehønen og Det Lille

Kim Nørrevig var vidtfavnende som instruktør, dramatik og skuespiller. Her er han (tv) i samspil med Bo Stendell Larsen i BaggårdTeatrets burleske udgave af »Don Quixote« i 1995. Foto: Ole Christensen

Turnéteater, hvor forestillinger som "Odyséen" og "Nazaræeren" brændte stærk igennem på linje med Odsherred Teaters "Tal, det er så mørkt".

Og det gav lejlighed til igen at kaste sig over skuespillet med stærke og meget roste præstationer i blandt andet "Kunsten at vedligeholde en far" med Teater Grob og som en uhyggelig Alois Hitler i Odsherred Teaters udgave af "Hitlers Barndom".

Et stort og rigt teaterliv er alt for brat og alt for tidligt sluttet. Vi deler sorgen og tomheden med Kims nærmeste, men vi vil også tænke med glæde og taknemmelighed på de store oplevelser, hans rige talent har givet os i forestillinger og i kollegialt samvær gennem alle årene.

Michael Ramløse
formand for BTS

Horsens Børneteaterpris 2004: Fra venstre: Festivalleder Lone Wessel, borgmester Vagn Ry Nielsen, Biba Schwoon og festivalarrangør Steen Larsen-Ledet. Foto: Jacob Stentoft

Godhedskulturens festival

Der kan være grumme historier og stygge pointer, men børneteateret er altid at finde på børnenes side. Som det også blev demonstreret ved årets festival i Horsens

Af Carsten Jensen

Frode Muldkjær erkender åbent, at han er på tyvetogt på børneteaterets enemærker. I hvert fald bekendte han i september på Horsens Børneteaterfestival, at han som programansvarlig for Danmarks Radios Fabulatoriet – P2's børneprogram – gerne vil dyrke den »godhedskultur«, der er at finde i børneteateret. Med det mente han, at solidaritet og selvheden altid er til stede, selv når teatrene disker op med farlige historier, skræmmende scenarier og væmmelige intriger.

Ordene faldt, da han skulle præsentere vinderen af en publikumsafstemning blandt festivalens 6-10-årige børn. De kunne stemme på 32 mulige kandidater, og så løb Vestvoldens »Kaptajn Bimse og Goggeletten« med prisen og de 5.000 kroner.

»Og det er mange penge for et barn. For dem kan man købe ALT«, som Muldkjær pointerede med henvisning til, at prisen – der blev uddelt for tredje gang – var noget mindre end Horsens Børneteaterpris på 25.000 kroner.

DEN pris blev til gengæld uddelt for 10. gang her ved denne den 17. børneteaterfestival i Horsens.

Tallenes tale

Når alle disse tal oplister her, er det i et forsøg på at få styr på den matematiske logistik omkring Horsens Børneteaterfestival, som der er gået lidt skred i blandt andet i Børneteateravisens årlige omtaler.

Men vist også i festivalens eget program, hvor der i år blev annonceret med, at fes-

tivalen fandt sted for 19. gang i Horsens. Det kan ikke være rigtigt. Fra 1985-87 fandt forløberen sted – i betydeligt mindre format – i Brædstrup, hvorefter Horsens Kommune tilbød væsentligt bedre økonomiske og praktiske forhold og fik festivalen til byen fra 1988. Dermed var det altså denne gang den 17. eller 20. festival – alt efter geografisk temperament

Når dette talmæssige pindehuggeri overhovedet skal nævnes her, er det selvfølgelig fordi årets pris gik til en person, der sætter stor pris på akkuratesse i de faktiske forhold inden for børneteateret.

Biba Schwoon er, som det blev formuleret i motivationen, »udstyret med en god og solid hard-disk, der indeholder fakta og informationer fra dansk børneteaters historie igennem 35 år, og har i mange år været en uvurderlig sparringspartner for en lang række børneteatre«.

Videre sagde Horsensborgmester Vagn Ry Nielsen i sin pristale:

»Hendes tålmodighed og utrættelighed er nærmest blevet hendes varetegn – og der arbejdes kontinuerligt for at fastholde og videreudvikle kvaliteten og kvalitetsdiskussionen i dansk børneteater. Hun er altid villig til at stille op med en meget kompetent dramaturgisk assistance – krydret med gode råd til teatre – og ved at tale børneteaterets sag i allehånde sammenhænge. Biba Schwoon er på en og samme tid en af teatrenes hårdeste og skarpeste kritikere – men samtidig solidarisk i sit forsvar for dem. Hun stiller altid op og bliver sjældent betalt«.

Det blev der altså ved den-

ne lejlighed rådet en smule bod på – og med pengene fulgte også det faste bidrag i form af en statuette af kunstneren Kaj Rugholm.

Rent organisatorisk har Biba Schwoon bl.a. været sekretariatsleder på Teatercentrum 1981-87 og været BørneTeaterSammenslutningens repræsentant i RBOT gennem mere end 20 år.

Dertil kommer en meget energisk indsats i BørneTeaterSammenslutningens kvalitetsudvalg – samt en uforlignelig evne til ALTID at være sidste person på talerlisten, når der skal rundes af i diskussioner om dansk børneteater...

Et barn af festivalen

Og så var det i øvrigt ved at være tid for festivalens mangeårige arrangør Lone Wessel til at forlade festen. Hun stillede nemlig op i aldeles højgravid tilstand. Og selvom vandet gik lørdag morgen, gennemførte hun dagens dont og aftenens præmieoverrækkelse, inden hun søndag måtte strække våben og lade fødslen gå sin gang. Så nu er der leveret et styks festivalvalmålgruppe af hunkøn.

Omend der selvfølgelig lige går et par år, inden barnet kan deltage på lige fod med de mange, der fra 17-19. september så dansk børneteater efter i de kunstneriske søm.

Børneteateravisen havde forlods været leveringsdygtig i anmeldelser af 32 af festivalens mange forestillinger. På de næste sider følger endnu en god håndfuld blandt de otte anmeldelser.

Sommerfugle og slikkepinde

"Dorthe's hjerte" vover tidsspringet og gør computeren til børneteaters meddigter – flyvesusende og flaksende

ANMELDELSE

Det Lille Turnéteater:
Dorthe's hjerte. Idé: Peter Holst og Pernille Plantener.
Storyboard: Pernille Plantener og Rikke Juellund.
Instruktion: Peter Holst. Scenografi: Rikke Juellund. Lys og animation: Pernille Plantener. Musik, sang og medvirken: Dorthe Eggertsen og Rasmus Kajhøj. Aldersgruppe: 2-4 / 3-6 år.

Endelig lykkedes det: En børneteaterforestilling fik lokket børnenes computervirkelighed med på scenen. Og nej: Ikke bare computeren som en baggrundsvideo, men som en meddigtende skærmpoet og musikskaber. Det er Det Lille Turnéteater, der har vovet tidsspringet med forestillingen "Dorthe's hjerte". Og det er Pernille Planteners insisterende videografik, der får Dorthe's (renteg-

nede) hjerte til at banke og forvandle sig til en sommerfugl – blafrende omkring i en projektion på hendes kjole, mens hun venter på et brev, der blæsesuser hen over skærmen...

Visuelt betager denne forestilling med sin renfærdige og overlegne facon. Peter Holsts jordnære instruktion gør hvert af Dorthe's kåde hop mellem tøjepuderne til veltimede mønsterhandlinger. Og Rikke Juellunds hvidt-i-hvidt scenografi udlever en konkret idé med en 'overraskelsesvæg', der samtidig rammer børneværkeligheden og dens reel med kurve og hyggehjørne...

Historien udvikler sig helt stille: Dorthe skriver brev til Rasmus for at invitere ham hjem på sit værelse. Han kommer på besøg. Og alt er skønt. Altså indtil den dag han ikke svarer, og Dorthe får ondt i maven... Dorthe Eggertsen lillepi-

gekvinde spiller Dorthe med åbent blik og den naturlige sødme, der skal til for at holde denne enkle historie på vingerne. »Vi er her / det er os, I ser«, synger hun banalt uden mindste blinken under sin børneskøre hue og fehvide lag-på-lag-kjole. Rasmus Kajhøj optræder også som en Rasmus fra børnehavevirkeligheden, antagelig som yndlingspædagogen: Langt hår og fipskæg og kedelig skjorte på den trendy måde. Og så kan han skabe musik på sin computer, så børnene bliver helt opslugt af hans nørdede klikken.

Halefinnehumor

Sammen er Dorthe & Rasmus vidunderligt fjollede og hengivne. Det er i hvert fald svært at forestille sig mere charmerende slikkepinderi end deres. Børnetilskuerne blev da også højlydt misundelige, (så efter

Dorthe Eggertsen er nærværende og charmerende som pigen, hvis hjerte spiller sin egen rolle i forestillingen. Foto: Jørgen Kirk

denne forestilling er der faktisk mulighed for at sælge slikkepinde som kunstnerisk relevant merchandise!). Og nej, selvfølgelig forbliver slikkepinde ikke bare i rollerne som rekvisitter, næ, de svømmer straks over i en skøn skærmverden, hvor de humoristisk nok bruger pindene som

halefinner...

På den måde plasker videografikken videre med de håndfaste ting fra scenen – og glider forbi ordene i mest ubesværede butterflystil. Dermed bliver sangteksterne det mindst interessante ved forestillingen, også fordi Dorthe & Rasmus insisterer på en hverdagslyrik, der sprogligt kramper sig til børnenes egne udtryk. Målgruppen er sat til de 2-4 årige / 3-6 årige, men børnehaveklasser og 1. klasser ville sikkert også stornyde forestillingen, fordi den så konkret

sætter sanser på glæden over at have sit eget værelse – fulgt af den svigtede ensomhedsfølelse, når man ikke længere får besøg.

»På mit hjerte / kan jeg mærke / om jeg har det godt« lyder Dorthe's sang. Lykkeligvis ender Dorthe's hjerte i det latterlettede rum mellem computerhimmel og undervandsfantasi – flyvesusende og flaksende.

Anne Middelboe
Christensen

Finn Rye som vandskrækkeren, der bliver låst inde i svømmehallens omklædningsrum. Foto: Vores Teater

Skabsangst

Men så er det altså, at omklædningsrummet i "SKAB" bliver levende. Og at han må kaste sig ud i det vand og det liv, han ikke tør

ANMELDELSE

Vores Teater: Skab. Idé: Malene Bjelke Petersen.
Instruktion: Jacques Matthiesen. Scenografi: Malene Bjelke Petersen. Teknik: Christian Q. Clausen. Lyd: Iben Haahr Andersen. Musik: Pia Rasmussen. Medvirkende: Finn Rye Petersen og Carl Press. Aldersgruppe: Fra 6 år/0-5. klasse.

Idéen er sjov: En mand bliver låst inde i svømmehallens omklædningsrum og bliver nødt til at blive der hele natten. Problemet er, at han har vandskræk...

Idémageren og scenografen Malene Bjelke Petersen har brugt historien til at 'skabe' et strømnet, gråt renlighedsunivers af låger og sæbesvamperegler, som et firkantet billede på hovedpersonens tvangssir-

lighed. For denne mand har ikke bare vandskræk; han har også livsangst og kærlighedssavn, der kun netop kan holdes på afstand, hvis han overholder sine egne perfektionistiske vaneregler og lader være med at involvere sig med nogen...

Men så er det altså, at omklædningsrummet bliver levende. At en usynlig cello stryger to toner ud. At skabsdørene begynder at åbne

sig. Og at han må kaste sig ud i det vand og det liv, han ikke tør – og som han tror, at han ikke kan: Flytte skabrikker, der vil vinde. Folde papirske, der vil sejle. Løfte larver, der vil have vinger. Og hjælpe en kartoffelbaby med at blive født...

Finn Rye Petersens svømmehalsgæst har en charmerende rundhed, som var han en fætter til Nikolajsen hos Jørgen Clevin. Han vander ind i skabenes verden

med bare fødder og små mørke øjne, mens han trutter overraskede åh-lyde. For ord er ikke nødvendige; kun nussenavnet 'Nullinulli' opstår uventet... For denne mand triller stille sine strømper sammen i regelrette ruller og glatter plastikposen fra Møllers Conditori, inden han kanter benene ned i sine nyindkøbte badebukser. Da han efterlades alene i mørket, ryger hans ordensmani, men sjovt nok går der ikke længe, før også panikken forsvinder. Han forundres over, hvad der sker med ham, men reagerer med drømmelogik: Nå, så der kommer vand ud af telefonen? Jamen, det er da i orden... Og jo, man kunne vel også glemme, at håndklædet har tørret det sure fodvortegulv og jazze lidt omkring med det?

Bølgeharmonier

Selv om forestillingen forsøger at være tro mod virkelighedens svømmehalsrealisme, får manden aldrig hængt sit elastiknøglebånd om foden. Der stinker heller ikke af klor. Til gengæld klapper Carl Press' bademester forbudsvirgt omkring i

hyperrealistiske, trætte badetræsko i kostbare øjeblikke. For Jacques Matthiesen har instrueret Petersen og Press' to ensomhedsmænd med sin raffinerede sans for detaljen – og for timingen af den enkelte detaljes afsløring. Og egentlig får forestillingen effekt af synkronskærmsfilm, fordi så mange af scenerne foregår med 'dukker' inde i skabsrækkerens små kvadrater – i bølgeharmonier med vandmasserne.

Så jo, idéen er sjov – også selv om historien nok har unødigt mange sidehistorier, hvor dukkeriet tager over. Derudover er spørgsmålet, om "SKAB" egentlig er lavet til børn eller til deres voksne. Vandskræk er hovedsagelig en voksenangst, i hvert fald i svømmedagens Danmark. Til gengæld er den iboende frygt for at blive glemte mere udpræget hos børn – eller...?

Hvorom alting er: For både børn og voksne er den livslystige pointe, at man hverken dør af at kaste sig i vandet eller af at blive væk. Til gengæld lærer man noget om sig selv.

Anne Middelboe
Christensen

Vilde køer og villige møer

Det ternede forklæde strammer hos Dansk Rakkerpak, for satiren over folkedansen er ikke grotesk nok

ANMELDELSE

Dansk Rakkerpak: 'To mand frem for en tilbage' (Swing your partner). Instruktion: Jacques Matthiessen. Scenografi: Christian Q. Clausen. Kostumer: Malene Bjelke. Musik: Mikael Fritze. Koreografi: Tove Vestmø. Medvirkende: Niels Grønne, Karolina Heiskanen, Niels Peter Kløft og Dorte Møller. 50 min. Udendørsforestilling. Alder: Fra seks år og op.

Kom nu med! Vi skal hjem og lave mad nu – og se Disney-sjov! «
lokkede en mor, hvis skolepige var opslugt af square-dance-forestillingen midt på Søndergade. Den sidste septemberrest af sommeren i Horsens var ellers tillokkende nok under for klokketårn og duesværme, men det er tydeligvis stadig svært at spille gadeteater herhjemme: Familien Danmark føler sig provokeret, når den forhindres i at gennemføre stresskalenderen. Alligevel holder Dansk Rakkerpak gadeteaterfanen højt. Efter sidste års gøglende motorcykelbrøl fra 'The Nimbus Family' i Lars Knutzons dynamiske iscenesættelse har teatret nu fejret sin ti års jubilæums-sæson med et kærligt blik på den danske folkedans med forestillingen 'To mand frem for en tilbage'. Intentionerne er gode nok:

Nu skal al den kitschede folkedanserhørn frem i lyset, hosebånd for hosebånd, mens hopsaernes undertrykte lyster lokkes frem. Nissehue-Niels (Peter Kløft) tvangsinstruerer da også nok så frejdigt sin hustruunderdanige Kyse-Karoliina (Heiskanen) og sin obsternasige Rottehale-Dorte (Møller), mens Toppede Høne'r og Taulow-ture hviner ud af ghettoblasten. Og faktisk har Mikael Fritze komponeret så troværdige folkedanseomkvæd, at alene lyden fik adskillige folk til at ile i en stor bue uden om Rakkerpakket – af frygt for at overvære rigtig folkedans...

Men netop her strammer ternede forklæde: Karikaturen på folkedansen er simpelthen ikke grotesk nok.

Machohørn

Karikaturen blusser bedst, når (Niels) Stange-Grønne vakler ind i sine yankebooties med sin machohørn af ko og kæp – og karikaturen slår saltomortale over koryg, da alle fire performere til sidst kaster sig ud i folkedanserupassende sparkekombinationer. Men generelt har truppen svært ved at holde sit eget slapstick-tempo; måske også fordi Christian Q. Clausens scenografi med et bette familietelt og tilhørende klapstolebedrøvelighed er for uanseelig en ramme til både vilde køer

og villige møer... I square-dancen brager klichéerne godt nok ind med afstumpede aftenskoleomkvæd om 'UUUUUP the mountain, DOOOOWN the valley...' i Tove Vestmø's rammende energi-koreografi. Men faktisk er den sjoveste scene den, hvor handlingen et øjeblik forlader dansen og tager fat på cowboystolthed med gaffatape-kohorn og go-home-skindattrapper; her var drengetilskuerne helt solgt af grin. Men da instruktøren Jacques Matthiessen til slut introducerer 'Bloddrabet i Det lille Telt på Jydeprærien', så brister latterboblen altså.

Det gør teatrets gadeetik også. For hvorfor skal intetanende småbørn bryde sammen i gråd over at se voksne mennesker skyde hinanden? Det er da disrespekt over for ungerne. Det er fint nok med pistoler i teatret – selv Ibsen gjorde det – men det skal da være over for tilskuergrupper, der har vidst og valgt, hvad de gik ind til; måske i parkhjørner, men ikke på gågader.

Men jo, forestillingens komiske billeder af kyske cowboylængsler sætter sig. Selv lang tid efter er det f.eks. svært at få øje på et par cowboystøvler uden at tænke på – folkedans.

Anne Middelboe
Christensen

Kløft, Heiskanen, Møller og Grønne er klar til folkedans og koløjer. Foto: Tomas Bertelsen

Helene Anja Jensen spiller teenageren Jasna, der vil have styr på fortiden. Foto: Søren Pagter

Ansigtet som glas

Det er, som om "Jasnas breve" undervejs rammer et sår. Og så borer den bare sin hæsle beretning ned i det, rundt og rundt...

ANMELDELSE

Teatergruppen Mariehønen: Jasnas breve. Forfatter: Dzevad Prohic. Bearbejdelse og instruktion: Lene Vestergård. Scenografi: Sigrid Bennike. Lys: Brian Kousgaard Kristensen. Musik: Jan Møller. Dramaturg: Jane Rasch. Medvirkende: Helene Anja Jensen og Erik Viinberg. Præsenteret i samarbejdet med Rehabiliterings- og forskningscentret for torturofere. www.rct.dk. Aldersgruppe: 14 år og op.

Jeg kan næsten ikke huske, hvordan der så ud – det forsvinder,« siger teenagepigens i "Jasnas breve". Pointen er, at hun bliver nødt til at tale fortiden frem af fortrængningerne, hvis hun overhovedet skal forstå sit liv og sin familie...

Mariehønen's forestilling handler om en familie, der er flygtet fra vold og tortur i Bosnien. Helt op til Danmark, først til Flotel Europa og derefter til en årelang venten på en såkaldt normal tilværelse. Forestillingen viser os far og datter, da de tilsyneladende står ved målet: Ved skoleintegration og overstuede danskkurser og jobtilbud... Men netop her bryder de rædselsfulde ydmygelsesminder selvfølgelig igen med fuld styrke.

Forestillingen er baseret på en roman af Dzevad Prohic, og den er yderst litterær i sin dialogopbygning:

To mennesker taler sammen. På scenen svarer Sigrid Bennikes scenografi imidlertid igen med en lang dekorationsstrimmel fra faderens stol til datterens skrivebord i et viljekonstrueret hjem med tilbudsmøbler, kun oplivet af en medsmuglet lillepigeæske.

Sandhedsopkastning

Her er det så, at teatret tager over – overvældende og følelsesblussende. Lene Vestergård har egentlig instrueret på gammeldags naturalismefacon, sådan med underdrivelse og ro. Tror man da. For det er, som om "Jasnas breve" undervejs rammer et sår. Og så borer den bare sin hæsle beretning ned i det, rundt og rundt, indtil man har lyst til at skribe, at man ikke vil høre mere. For man kender allerede historien... Men nej. Her hjælper ingen kære mor. Og i virkeligheden kender man vel heller ikke sådan en overgrebshistorie, når man er en fredsforbøddet dansker med ublodig børnehavn og fastelavnsboller...

Erik Viinberg driver historien af sted som faderen med duknakket nedbidthed og psykologtillært tolerance i alt for store bukser. Hans selvkontrol er blevet hans overlevelse, og netop derfor bliver hans overrumplende sandhedsopkastning så meget desto mere forfærdelig, da datteren omsider får hans historie at vide...

Datteren spilles af Helene

Anja Jensen, med ofrets arbrændemærket langt inde i nakken. Hendes Jasna er gammelklog, selvfølgelig, men med en overbevisende blanding af overleverens støjhed og teenagerens sårbarhed inde bag sine stramme jeans og den hjer-tebankende hættetrøje. Gennem hende lugter forestillingen af dokumentar. Når hun lige ud af den bombede landevej genfortæller lyden af alarmerne og den hjer-teblodet, kan man sanse det hele gennem hende.

Forestillingen lyser dermed uhyrligt-glædeligt op i teenagerens teaterrepertoire, hvor livet ellers hovedsagelig tryghedstolkes gennem eventyr eller socialrealisme fra vores helt egen verden. De store børn har brug for noget mere, hvis teatret skal hjælpe med til at danne nuancerede refleksioner over verden.

I "Jasnas breve" svider ikke mindst beskrivelsen af danskernes resignation – særligt kejtheden over for det alvorlige hos de danske kammerater. Som Jasna udtrykker det: »Hvis jeg siger noget til dem, der betyder noget, så bliver deres ansigter ligesom glas.«

På tilskuerpladserne blev vi helt stille. Til gengæld var der flere af os, der ikke stod danskerdistancen: Vores ansigter splintrede undervejs.

Anne Middelboe
Christensen

En rigtig rollemodel

Med lige dele klarsyn og fantasi digter Theater La Balance videre på H.C. Andersen

ANMELDELSE

Theater La Balance: Prinsessen på ærten. Frit efter H.C. Andersen. Koncept: Marc van der Velden og de medvirkende. Iscenesættelse: Marc van der Velden. Scenografi: Tanja Bovin. Lysdesign: Jeppe Lawaetz. Medvirkende: Lotte Faarup og Øyvind Kirshhoff. Aldersgruppe: Fra 8 år og op.

Lugten er det første. Effektive kustoder lukker publikum ind i hold, og den autentiske hørm af museum er fra starten en del af en ny – vidunderligt eventyrlig og humoristisk – udgave af "Prinsessen på ærten". Vi begynder så at sige historien bagfra i Theater La Balances fantastiske, musikalske billedfortolkning, der ligesom prinsessens sengested har mange lag.

"Det mærkelige museum"s tavse mystik brager ud i rummet, hvor sære genstande står på lave søjler i voluminøs barokstil.

"10-øre aben", "Resterne af Kaukasus' første dværghest" og en Mona Lisa i korsting er blandt rariteterne, men mest spændende er selvfølgelig det, man ikke kan se. Nemlig, hvad der gemmer sig under det flotte klæde, der dækker en stor udstillingsgenstand midt på gulvet.

Og så viser det sig, at den største skat på Danmarks eneste, rejsende museum er ganske lille. Tilskuerne holder vejret, for spændingen er stor, og betagelsen endnu større ved synet af den lillebitte, kongelige grønært. Lukket ind bag panserglas og stærkt belyst hviler ærten trygt på sine kostbare silkepuder. Hvad den jo ikke bliver ved med! Men pragten er kun det mindste. Det virkelig enestående – og i menneskelig sammenhæng værdifulde – ved H.C. Andersens ært er dens evne til at skelne rigtige prinsesser fra falske. Nyttig viden for børn, der dagligt omklamres af marketingverdenen indholdstomme glittertilbud.

I forestillingen klares det dog ikke af ærten alene. Presset af dronningen, der truer med at vælge for ham, tager Øyvind Kirshoffs søde og ligefremme Prins Filip på rejse for at finde den helt rigtige prinsessekone – hvilket selvfølgelig ikke lykkes.

Moderne poesi

Senere må både han og Lotte Faarups prinsesse slide i det for at få afgjort sagen om sand eller falsk. Bl. a. viser der sig til prinsens store forundring, at prinsessen ikke kan løbe på løbehjul! Som om det har nogen betydning for, som Lotte Faarups skægge og seje prinsesse forklarer: »Det skal ikke være sjovt at få en prinsesse, det skal være rigtigt« – og rigtige prinsesser, de går!

Med fabelagtig flot brug af lys i tæt samspil med skuespillerne skaber forestillingen et eventyrunivers, der er både poetisk og meget moderne. Ligesom musikens frække genreskift følger

Et enormt, kongebåt bagtæppe signalerer de fornemme omgivelser, der i prinsens jagt på en rigtig prinsesse bl. a. lægger rum til en konkurrence på grimme grimasser. Foto: Niels Nyholm.

ger historien, som er fuld af overraskelser. Saties raffinerede tangent-spaderen skifter til rytmeboks-cha-cha-ca, og prins og prinsesse danser argentinsk tango, så ikke et øje er tørt. Det stiller krav til medvirkende, som kan det hele, og det

kan de - især Lotte Faarup.

Endnu engang bekræfter hun, at hun er en skuespiller i særklasse, når det drejer sig om at skabe action og spille sideroller uden at det bliver et nummer. Med komisk deperation insisterer hun på at være en rigtig rigtig prinsesse – med blåt blod, som hun gerne viser frem. En herlig rollemodel for enhver tyl- og flæse fixeret lille tilskuer, når hun fræser rundt i strålende rød regnfrakke uden et øjeblik at miste taget i hovedpersonens indre virkelighed. Og en stærk og stilsikker Øyvind Kirshhoff følger hende i tykt og tyndt – sik-

ke et kronprinsepar!

"Prinsessen på ærten" blander sine mange virkemidler med sikker hånd. Der er hverken for meget eller for lidt i fortolkningen, som med lige dele klarsyn og fantasi digter videre på den store digters værk. Et strålende veloplagt eksempel på, at når det kommer til H.C. Andersen som kilde til nye, andeledes teateroplevelser, så er børneteateret lysår foran voksenverdens overbud af kommercielle events.

Randi K. Pedersen

Et sutskoliv

Hug-en-hæl-søster og Klip-en-tå-søster drømmer om Askepot i deres smertesutsko. Og det er ikke kedeligt

ANMELDELSE

Randers Egnsteater: Der hvor skoen trykker. Tekst: Ole Sørensen og de medvirkende. Instruktion: Ole Sørensen. Scenografkonsulent: Karin Seisbøll. Musik: Jan Møller. Medvirkende: Lisbeth Knopper og Tine Eibye. Aldersgruppe: 6-12 år.

Også oppe i Randers går kvinderne rundt og drømmer om prinsen: Ham den rigtige prins med bal på slottet. Randers Egnsteaters skuespillere, Lisbeth Knopper og Tine Eibye, har bare valgt at gå imod den traditionelle Askepot-dyrkelse og har i stedet påtaget sig rollerne som de to onde stedsøstre.

Hug-en-hæl-søster og Klip-en-tå-søster sidder simpelt hen i deres lille lejlighed og drømmer, mange år efter katastrofen med glasskoen. Deres mor er død, dagene slæber sig afsted med tedrikken – og så syr de på deres hidsigtfarvede paillet-

kjoler for at være klar til den uovertrufne og aldeles uundgåelige dag, hvor deres halvsøster fra sin nye herlighed deroppe på slottet vil invitere dem til bal...

Forestillingen "Der hvor skoen trykker" er en begavet og opfindsom videre-tænkning af eventyret. For hvad skete der egentlig med de to søstre, efter at Askepot giftede sig med prinsen? Samtidig er forestillingen lykkeligt befriet for den feministiske tvangsafvisning af prinsekærligheden som den store forløser. For jo, disse kvinder længes efter kærligheden, for der må da være nogen, der vil holde af dem? Deres tyranniske mor gjorde det jo ikke; hun ville bare have dem giftet opad i systemet....

Instruktøren og manuskriptforfatteren Ole Sørensen får flettet imponerende mange eksistenslag ind i disse raffinerede tanskspind, som ikke mindst pigetilskuerne i finisealderen føler sig ramt af. Og så

er det morsomt! Humoren humper bogstaveligt talt omkring sammen med Lisbeth Knoppers dystre Hug-en-hæl-søster, mens Tine Eibyets optimistiske Klip-en-tå-søster insisterer på, at de bare skal prøve at danse problemerne væk. Som hun siger: »Det hjælper, når vi danser – så gør det ikke så ondt.« Og det gør det så måske, i hvert fald et lille øjeblik, til de desperat-lystige toner fra Jan Møllers cha-cha-cha på gramofonen.

Undreøjne

Forestillingen ser konsekvent historien gennem disse umagiske søstres øjne. »Jeg har aldrig forstået, hvor hun fik den flotte danseskjole fra – og danseskøene,« siger den ene søster med oprigtige undreøjne, sådan fra den ene stol til den anden i den indeklemte stue med det hellige billede af Mor på væggen – og med chatollet med det hemmelige rum.

Finessen er, at forestillingen netop ikke smadrer det eksisterende eventyr om lykken. Her får Askepot lov til at have sin prins i fred.

Forestillingen bliver snarene en nuanceret, moderne kommentar om, at kærlighed er en gave – og at søstrene er eksempler på,

Lisbeth Knopper og Tine Eibye forsøger at danse problemerne væk i en begavet videre-tænkning af eventyret om Askepot. Foto: Søren Pagter

at det er svært at elske, hvis man ikke er blevet elsket selv... Gudskelov tilføjet den livserfarne morale, at man bliver nødt til at bryde alle regler, der forhindrer én i at nå kærligheden.

Hermed udstilles Askepot-myten vrangbillede: Hvis man deformerer sin krop ud fra et umuligt begær, ja så deformerer man også sin sjæl. Se blot på søstrene: Den enes hæl er betændt og vil slet ikke læges, og den andens tåstump tvinger hende til at halte. Og ingen af dem kan passe de afgørende dansesko, der har ventet på netop dem et helt, langt liv.

Både fødder og søstre er altså hensat til et sutskoliv. Tøsepointen i forestillingen er imidlertid, at man aldrig må opgave drømmen om miraklet – og om Askepot.

Anne Middellboe Christensen

Med kønne scenebilleder og søde dukker beretter og synger – og forkynder – sopranen Birgitte Holt Nielsen et spændende stykke bibelhistorie. Foto: Anders Bach

Lige til menighedshuset

Dramatiserede Kristus-legender overskrider grænsen mellem teater og forkyndelse

ANMELDELSE

Den Jyske Opera: Farmor, fortæl! Forfatter: Selma Lagerlöf. Sangtekster: Birgitte Holt Nielsen. Iscenesættelse: Birthe Bonde Niilonen. Scenografi og dukker: Adrienne Agnew. Musik: Lene Holt Nielsen. Medvirkende: Birgitte Holt Nielsen og Lene Holt Nielsen/Dorte Rolff-Petersen. Aldersgruppe: 3-8 år.

En sød rammehistorie omgiver Den Jyske Operas dramatisering af et par af Selma Lagerlöfs Kristuslegender – "Den Hellige Nat" og "Flugten til Ægypten". Sangeren Birgitte Holt Nielsen er den voksne fortæller og dukkefører, som i klare ord og få sange beretter, hvordan hun, Selma, i sin barndom fik fortalt om Jesu fødsel af sin farmor. Dengang de blev alene tilbage, fordi den ene var for gammel og den anden for lille til at komme med i kirke til jul.

Som børneopera betragtet har "Farmor fortæller" ikke ret meget at byde på rent musikalsk, selvom lidt eksotiske rytmer afslører for det unge publikum, at Jesus faktisk ikke er født og opvokset i vores del af verden. En sopran og en cello kan – selvom Birgitte Holt Nielsen og Lene Holt Nielsen er habile musikere – ikke kaldes opera, og fore-

stillingen præsenteres da også som "musikalsk fortælleteater". Et udtryk der meget præcist beskriver en opsætning, som er præget af omhu. Men som langt fra giver små tilskuere et dækkende indtryk af opera som en kunstart, der kan noget andet, end andre former for børneteater.

Samværet mellem farmoderen og barnebarnet, der mødes i en fælles glæde over en gammel fortælling og hinandens selskab giver en fin indfaldsvinkel til den bibelske beretning. Den omfatter udover Juleevangeliet også mere dramatiske indslag som vandringer i ørkenen, hvor Maria og Josef til sidst ender som flygtninge under en palmestamme nær af sult og tørst. Palmen er plantet af den vantro Dronning af Saba, og kun et under kan få den til at bøje sig, så de kan overleve. Men med et Jesusbarn som søn er hjælpen naturligvis nær.

Salmesang og englekor

En spinkel trækonstruktion illuderer både kirke og slot, og kønne scenerier får følgeskab af en fortælleform, hvis konsekvente ro og nærhed bærer godt igennem. Måske ikke en stil, der finder sit publikum blandt drenge og piger med en playstation i hånden og krudt i røven. Men med

sine kønne, venlige dukker – især Jesusbarnet med dingleben er nuttet – kommer spillet et meget ungt publikum i møde. Når da ikke lige Bigitte Holt Nielsens fortællerske bliver for salvesfuld – og det sker.

Det er en kæmpesvaghed, at hverken tekst, iscenesættelse eller fremførelse trækker den helt nødvendige grænse mellem teater og forkyndelse. Salmesang med tilhørende, opstigende englekor er på kanten. Farmors budskab om, at virkeligheden er mindre vigtig, bare vi har øjne, der kan se Guds herlighed, er værre. Men helt slemt bliver det med en afskedshilsen, der også har været luftet undervejs: »Og husk, at dette er lige så virkeligt, som at du ser mig, og jeg ser dig.« Jamen altså!

Selvom dramatiseringen er præget af en sentimental naivitet, der for mange forbindes med Selma Lagerlöf, er det for meget. Et er, at "Farmor fortæller" ikke er på det sublime niveau, man forventer af en produktion fra landets næststørste operahus. Noget andet, at man må kræve en helt anderledes alsidighed af Den Jyske Opera end en forestilling, der er velegnet til menighedshuse og kirker, hvor den også ofte spilles. Men som ikke duer som tilbud til alle Danmarks børn.

Randi K. Pedersen

Historien om en historiefortæller

Med mesterlige scenebilleder og en skæg, stiliseret spillestil sætter Århus Teater en indviklet historie på skinner

ANMELDELSE

Århus Teater, Store Scene: Harun og Eventyrhavet. Af Salmon Rushdie. Bearbejdelser og iscenesættelse: Lars Romann Engel. Scenografi: Catia Hauberg Engel. Lysdesign: Peder Jacobsen. Komponist: Fuzzy. Medvirkende: Martin Greis, Søren Byder, Kim Veisgaard, Lars Høj m.fl. Aldersgruppe: Fra 6 år og op.

Hvad er vigtigst fantasi eller fakta, tale eller tavshed, krig eller fred? Det bliver børn og voksne klogere på, samtidig med at "Harun og Eventyrhavet" er rasende god og meningsfuld underholdning. Århus Teater har vovet pelsen og sat en børne/familieforestilling op i julemåneden, som hverken refererer til Emil, Kardeommeby eller tv-nisser.

Forestillingen er en dramatisering af en prisbelønnet børnebog, skrevet af landflygtige Salman Rushdie til hans dengang 11-årige søn. Det høres. "Harun og Eventyrhavet" er et storslået – men teksttungt – eventyr om menneskers behov for historier som kort og vejvisere i livet. Men også om nødvendigheden af frihed til at fortælle dem – vidt og bredt og med en handlingssang, der sender flere bolde i luften, end publikum kan nå at gribe – og måske især begribe. Heldigvis står teksten tekst i programmet i sin fulde ordlyd, og selvom fortælleren Kim Veisgaard speaker hele molevitten undervejs,

bør den absolut læses på forhånd.

Kim Veisgaard spiller også drengen Haruns far, en meget berømt historiefortæller Rashid, som pludselig mister sin evne til at fortælle eventyr. Og som fyldes af skrækblandede forundring over, at man kan erklære historiefortælling for "overflødig vrøvl" og vil bringe historiefortælleren til tavshed. Selv tror han, at miseren skyldes, at Haruns mor har forladt ham. Træt af Rashids frodige fantasi har hun fundet sig en vindtør bogholder med sans for (kursiv)fakta (kursiv). Men Rashid tager fejl. Det opdager Harun, som ved et tilfælde er kommet i kontakt med Vandånden HVIS.

Knaldgodt ensemblespil

Scenografi og lyssætning er mesterlig, nem at overskue og fuld af overraskende, tekniske raffinementer, og ligesom den boblende finurlige ledsagemusik går de fabelagtigt flotte scenebilleder lige ind. Gode ledetråde, når man skal følge Harun og HVIS på deres færd mellem byer, dale og om bord på et fabrikksskib, der tilhører historiens skurk – talens fjende Kultmester Slut-Finale, som tilmed har en skygge.

Fra skibet er han godt i gang med at forgifte Eventyrhavet med anti-historier med det resultat, at børnehistorier blandes med indkøbslister, og historiestrømmende ikke mere kan flyde

frit. Slut-Finale er imod fantasi og historiefortælling, fordi det ikke kan kontrolleres! Kronen på værket er en kæmpe prop, som venter på bunden af havet, og som en gang for alle skal stoppe eventyrkilden ved dens udspring. Sådan går det ikke. I en visuelt forrygende scene dykker Harun ned gennem det blågrønne Eventyrhav og fjerner propen, og oven vande bliver der opgør mellem Snakkeby og Den Tavse By.

I Snakkeby, hvor det altid er solskin, står enorme, åbne bøger på højkant på scenen, og byens indbyggere er klædt i bogsider! Hos Kultmesteren i Tavseby hober blygrå giftcontainere sig op, og der er mørkt og iskoldt, og herfra befries en fanget prinsesse fra Snakkeby. En af mange sidehistorier i Rushdies frodige univers, som forløses fremragende bl.a. med et sjovt, stiliseret kropssprog og et knaldgodt ensemble.

Selvfølgelig går fantasien – og litteraturen – af med sejren, og Haruns hjemsted Den Triste By med ruinagtige huse husker pludselig, at den hedder HISTORIE-BY. Efter Haruns ønske ender alt godt, for vi har brug for både lys og mørke, tale og tavshed, fantasi og fakta, små og store teatre. "Harun og Eventyrhavet" er et vellykket eksempel på, hvordan store institutionsteatre ved at satse på det, de er gode til, bliver et flot supplement til de små børneteatre.

Randi K. Pedersen

Martin Greis' taktsomme og modige Harun er meget lille mellem Snakkebys enorme bogværker. Foto: Jan Jul

Der skrives – talentet granskes af eksperterne – og så lidt føde til krop og ånd....

Fakta

To-årigt kursusforløb som en kombination af internat-kurser med intensiv undervisning og skriveøvelser, hjemmearbejde og professionel dramaturg-vejledning via internettet. Undervisningen er gratis, idet Kunstrådets Fagudvalg for Teater har bevilget 3 x 300.000 kroner.

Projektet gennemføres med dramaturg Jane Rasch som faglig projektleder og underviser i et samarbejde mellem Børneteatersammenslutningen og Odsherred Teaterskole, hvor internatkurserne finder sted.

Se mere på www.dvhus.dk

Fra begyndelsen var ordet

Efter en hård og arbejdsom optagelsesweekend blev de seks nye spirer til Dramatikervæksthus 2004-06 fundet

Af Carsten Jensen

Der er bestemt gode historier i dansk børne- og ungdomsteater, men der er brug for mange flere.

Derfor var 12 håbefulde dramatikerspirer til optagelsesweekend på Odsherred Teaterskole 29.-31. oktober i håb om at komme blandt de seks udvalgte til Dramatikervæksthus 2004-06.

De var resultatet af en slutrunde på 30 ansøgere på baggrund af 177 udsendte ansøgningsskemaer og over 6.500 besøg på dramatikervæksthets hjemmeside. Men nu var de der altså samlet nogle få kilometer uden for Nykøbing Sjælland – i inspirerende nærhed af Sikringsanstalten for svært sindslidende og afvigende kriminelle – og tre dage fra at få del i en gratis to-årig dramatikervæksthetsuddannelse.

Der var ingenlunde tale om ubeskrevne blade, men derimod skuespillere, forfattere, akademikere – og sågar en rørsmed med teatertæft. Ingen pubertetsfnisende unge, men modne mennesker i et aldersspænd over et par årtier.

Et glas vin

Projektleder Jane Rasch var således både spændt og fortrøstningsfuld, inden hun kastede sig ud i en intro-

duktion til de næste tre dages program, der med nøje skemalagte aktiviteter blandt andet bød på seks konkrete skriveøvelser, diverse oplæg, et langt personligt interview om forudsætninger, forventninger og arbejdsmoral – og et enkelt teaterstykke, nemlig Theater La Balances overordentligt vellykkede dramatisering af Agota Kristofs roman, "Det store stillehæfte", der blev set sammen med den lokale teaterforening.

Selvfølgelig med indlagt opgave til aspiranterne: "Skriv en dialog på følgende måde: DU fortæller forestillingen til en 14-årig, der aldrig har været i et teater og heller ikke har lyst til det. Den 14-årige reagerer og provokerer (med spørgsmål, skepsis...)"

Så det virkede næsten profant, at der lige midt i programmet med alle introduktionerne, opgaveløsningstidsrammerne, oplæggene osv. fredag aften var indsat et lakonisk: "Kl. 22,30: Styregruppen byder på et glas vin".

ET glas?! Med forventet afslutning 22,45? Hvorefter spirerne kunne bruge resten af natten til at ramme tastaturet, for der var jo aflevering af skriveøvelse 1 og 2 næste morgen klokken 8,00....

Da Deres udsendte trådte ind på Odsherred Teaterskole lørdag formiddag for at sondere terrænet og forstyrre dem med en halv times pludren om dansk børneteaters historie, var der således masser af energifyldt spænding i luften, iblandet nervøst arbejds-pres.

Og det holdt sig dagen igennem – helt frem til de 12 interview-seancer, hvor delinkventerne skulle krænge deres ambitioner ud for styregruppen.

På et medfølende: »Var det hårdt« til den første i rækken kom det prompte: »Det var forfærdeligt!«

Men hun kom nu gennem nåleøjet – og hendes generaliebland var da også allere-de imponerende.

Storleverandører

Og hvad er det så, de seks udvalgte går ind til – udover hårdt arbejde over de næste par år for at opnå eller blot forfine redskaberne til deres fiktionsarbejde?

Tjah – de udklækkede dramatikerspirer fra de foregående projekter har gjort det meget forskelligt. Nogle synes helt at have fravalgt dramatikken igen, andre popper lejlighedsvis op med tekster, og enkelte – som Jesper B. Karlsen og Jesper Wamsler – fylder godt op i de senere års repertoirekataloger.

Historisk set – dvs. over de sidste 35 år – har det moderne børneteater traditionelt og som følge af sin store udbredelse været

storleverandør af nyskrevet dansk dramatik. Fra starten var det ofte "gruppen" eller "kollektivet", der stod for manuskriptet, men i takt med professionaliseringen på området blev der sat navne på dramatikere. Og aftalt rigtige lønninger for arbejdet.

Børneteateret lever stadig højt på H.C. Andersen-fortolkninger og dramatiseringen af folkeeventyr og ikke mindst børnebøger, men der kommer altså helt nye, spændende, rørende – og af og til mislykkede – historier til verden.

Tramper rundt i lyrikken

Og for nu at holde de seks nye dramatikerspirer nede på jorden, får de lige et par gode ord med på vejen fra en nu garvet replik- og plot-mager.

Da Kim Fupz Aakeson var et noget mindre ubeskrevet blad, omend kendt som børnebogsforfatter og illustratør, blev han nemlig over-talt til at prøve at skrive for børneteateret. Allerede i 1989 kunne han således opleve sin "Nissen der ville være berømt" blive spillet af Comedievognen på selveste Nationalscenen – dog i foyeren – ved juletid, mens der blandt de andre gode ting var "Miraklernes tid", som han skrev til Artibus – og som 10-12 år senere blev lavet til en succesfuld ungdomsfilm.

Børneteateravisen fik ham dengang til at beskrive mødet med teatermediet, når teksten rammer in-

struktøren – her et lille uddrag:

For nu at starte med det værste: I 1. scene går skuespilleren ind fra kongesiden, løfter sin hat og siger "goddag, børn". Det står i manuskriptet og det har jeg som skrivende kunstner tænkt og forestillet mig, og det er, med et par regibemærkninger in mente, lige til at føre ud i livet, og det gør skuespilleren og instruktøren så - bare helt forkert.

For det første havde man tænkt sig en personage, der var knap så buttet, og så skulle han løfte hatten

anderledes, bukke på en anden måde og ikke sige "goddag, børn" som en idiot, men som et æterisk og poetisk væsen fra eventyrets forunderlige univers.

Sådan går det slag i slag. Skuespilleren odelægger replikkerne, og instruktøren streger det halve og ændrer resten for at få lortet skruet sammen til noget, han vil sætte sit navn under, hvorefter scenografen misforstår grundideen og udformer omgivelserne til en blanding af rock og rokokko, og så er alt klart til at trampe rundt i lyrikken med store træskostøveler på...

Nye spirer i Væksthuset:

Thomas Howalt (43). Executive producer, IO Interactive, computerspil. Teatererfaring: Instruktør, m.m. Har været i skriveproces før, bl.a. forestillingen på Zangenberg Teater, »Leonardo og superhelten«.

Anna-Louise Himmelstrup (35). Uddannet skuespiller fra Royal Scottish Academy of Drama. Har

arbejdet som instruktør og underviser på højskoler.

Astrid B. Z. Madsen (26). Bachelorgrad i Dramaturgi fra Århus. Årskursus i multimedie og i gang med at tage kandidatgrad i computerspil på IT-Universitetet.

Anna Panduro (27). Uddannet skuespiller fra Phillippe Gaulier /Le Coq).

BA i Teatervidenskab. Underviser i Teaterbutikken og skuespiller i Thalias Tjenere.

Thomas Markmann (33). Uddannet rørsmed og VVS-tekniker. Har haft forskellige job, men arbejder nu som formidler og skole-tjenestearbejder på Middelaldercentret. Har arbejdet med amatørteater, men har også været instruktørassi-

stent for bl.a. Madeleine Røn Juul på »Liebhaverne«.

Mei Oulund (38). Uddannet skuespiller fra Skuespillerskolen i Odense. Har arbejdet som skuespiller på Odense Teater, Nørrebro Teater, Odsherred Teater og Teatret Artibus. Har skrevet flere tekster til Odsherred Teater til bl.a. revy og til forumteater.

SCENEKUNSTENS EFTERUDDANNELSE

Odsherred Teaterskole

26. - 28. NOVEMBER, PLATFORMEN
Vær med til at udvikle en ny forestilling. Pris: 500.- Odsherred

13. - 17. DECEMBER: DEN INDRE TEKNIK:
Lær eller styrk din indre teknik. Nila Ramayya har undervist i en årrække på Statens Teaterskole Pris: kr. 2.500.- Odsherred

FEB. - APRIL 2005 - DET PERSONLIGE UDTRYK
Århus Teaterskoles grundstamme gennem mange år Inge Dinesen, Sasha World og Per Skriver, Pris i alt: kr. 15.000. Forløb i Århus, Kbh. og Odsherred.

- Abbi Patrix, Fortællere - 17. - 22. jan.,
- Augusto Boal - Forum Teater - februar,
- Casting, Tine Mieke Renard - 18.- 20. februar,
- Keith Johnstone - Impro - 1. - 8. maj,
- Nullo Facchini - Performanceteater, - 23. - 28. maj,
- Tim Feldmann - Astanga yoga - 15. - 19. juni,
- Paul Clement - Mike Leigh - 1. - 14. august

OG MEGET MEGET MERE....

Teatre:
LOVPLIGT ARBEJDSMILJØUDDANNELSE:
Periode: Modul 1: 24. - 25. januar 2005. Modul 2: 15. til 16. februar 2005
Pris: kr. 3.500 pr. modul = i alt kr. 7.000

PERIODE OG INDHOLD AFTALES:
LEDER- OG TEAM-COACHING - HANS RAUNSØ
BESTYRELSE OG ORGANISATION - KLAUS EGGERT
KURSUS I WEB DESIGN NNTV - MORTEN LANGHANS
PR OG MARKEDSFØRING - MARK GERBER

Annebergparken 22, 4500 Nykøbing Sj. tlf. + 45 59930301
WWW.NYSCENEKUNST.DK

Marie Netterstrøm og Folmer Kristensen i Rio Roses "Ugly". Foto: Les Kaner

Jacob Haahr Andersen i Rio Roses "Ta' Ti Ting". Foto: Henrik Saxgren

På jagt efter underet

Af Catherine Poher

I mere end 20 år har jeg ønsket at skabe forestillinger, der henvendte sig til den del i os, hvor vi hverken er børn eller voksne, men blot levende væsener – for at ophæve opdelingen imellem generationerne. Denne indfaldsvinkel er ikke blot et kunstnerisk spørgsmål, men det er også en politisk holdning, fordi den forholder sig til de sociale strukturer, vi er blevet vænnet til, og som der i dag ikke sættes spørgsmålstegn ved. Børn er blevet afskåret fra den voksne verden lidt efter lidt siden 1600-tallet. Børnene, som man anså som små voksne, betragtes i dag som en gruppe uden for de voksnes verden, som kun åbner sig for dem, den dag de kan påtage sig et lønnet arbejde. De forberedes i dag til at blive konkurrencedygtige og disciplinerede. Mange af dem drømmer om at blive voksne så hurtigt som muligt, selvom de er økonomisk, følelsesmæssigt og psykisk afhængige af forældrene over en stadig længere periode af deres liv.

Lykkelig barndom

Myten om barndommen

blomstrer og har antaget enorme dimensioner. Der er skabt specifikke industrier, der tager sig af produktionen af legetøj, mad og slik for børn. For ikke at tale om industrier for udgivelse af børnefilm, -teater, -fjernsyn og -musik. Specialister i markedsanalyser studerer børnenes psykologi for at udvikle produkter, der passer til deres aldersgruppe. Børnene skal være den levende inkarnation af lykken. Surmulende og forvirrede børn passer ikke til myten og bliver samlet i en problem-gruppe. Det er blevet forældrenes opgave at give deres børn en barndom, som giver lykkelige minder (børnefødselsdage, leg og underholdning).

I et samfund, hvor størstedelen af individerne ikke har mulighed for at leve et berigende liv, er det vanskeligt at fjerne illusioner, som postulerer, at vi har haft en lykkelig barndom, hvor vi var frie for pligter og bekymringer.

Hvis vi ikke selv har oplevet det, så drømmer vi om at give vores børn en lykkelig barndom. Man lærer børnene at ligne små uskyldige engle, man beskytter dem og taler ikke om alvorlige ting, når de er til stede. Man gør alt, hvad man kan, for at de ikke skal kede sig, ikke skal deltage i den trivielle dagligdag, ikke påtage sig ansvar i familien eller ikke bruge fysiske eller intellektuelle kræfter på opgaver, der udfordrer dem

– med det resultat at de ingen erfaringer får med udfordrende oplevelser som fx kunst.

Kloge folk har sagt, at menneskeligheden har mistet sig selv, og at alt skal bygges op på ny. At det er nødvendigt at protestere mod en menneskelighed, der har viet sit liv til produktion af forbrugsgoder. Arbejdets nødvendighed skal ikke fornægtes, men kunstens varige betydning bør heller ikke ignoreres. Kunsten bidrager til diskussionen om vores menneskelighed og får os til at reagere, gendigte, genskabe og modnes. Modning/dannelse er at forholde sig kritisk til det lærte. Det er afgørende i dag at insistere på kompletaritet mellem undervisning og dannelse, især når det drejer sig om små børn.

En dannelse for børn kunne være at åbne børnenes verden for moderne musik, klassisk, jazz- og verdensmusik eller læse og skrive digte, male og iagttage malerier af store kunstnere, danse, gå i teater eller gå på opdagelse i naturen. Lade kunstværkerne ændre vores visioner af verden, åbne vores sanser, udvikle vores kritiske sans, væve forbindelserne til verden.

De voksne bør kunne dele glæden ved oplevelsen af et kunstværk med deres børn og få en helt anden dialog frem med børnene end blot at videregive lærdom eller viden. En poetisk og forun-

derlig dialog. Men de voksne har sjældent tid til at undre sig, da de er fanget i arbejdets cyklus og overlader deres børn til underholdning eller distraktion.

Hvad er kunst?

Et kunstværk vækker i mig en længsel efter at være et andet sted eller for noget andet – eller det vækker blot en stræben. Jeg bliver mindet om, at mit liv ikke bare er min hverdag. Den del af mig, der kommer i kontakt med et kunstværk, er forbundet til barnet i mig. Når barnet i mig tager magten fra min krop, stopper det uafbrudte flow af tanker, der strømmer igennem min bevidsthed, og mine kropslige sanser aktiveres. Jeg mærker derved verden med en voldsom klarhed, som dengang jeg opdagede verden som barn og oplevede de første chok. Den første gang jeg så havet, smagte chokolade, duftede til en rose. Kunstoplevelsen er for mig netop intensiteten i den rene søgen, vi kender fra de første oplevelser af verden.

At være konfronteret med kunst får mig tilbage til mig selv. Jeg kan i dette korte uforudsigelige øjeblik være udødelig, barn, voksen og gammel på en gang.

Tiden har ingen indflydelse mere, og kunstværket giver mig en oplevelse af evigheden og giver adgang til et sted i mig, hvor de eksistentielle spørgsmål

Børn som målgruppe

var temaet for en konference, som Fagligt Forum for Børnekultur afholdt 22. september. Blandt oplægsholderne var freelance-instruktør Catherine Poher, hvis bearbejdede indlæg kan læses på disse sider. Konferencen tog i øvrigt ikke uventet det standpunkt, at kunstnere og formidlere skal tage børnene alvorligt, at voksne skal passe på ikke at være de filtre, der bremser børns møde med en varieret kunst og kultur – og at Kulturministeriet/Kunstrådet og undervisningssektoren burde forpligte sig til at bidrage til børns kunstmøder.

Tove Bornhøft i Rio Roses "UCCELLINI" (Små Fugle). Foto: Jan Buus

Tove Bornhöft og Kim Mühlenfeldt i "Haiku". Foto: Joakim Eggert

INTERNATIONALT

Når krigen slutter...

Dansk ASSITEJ, den danske afdeling af det internationale netværk for børne- og ungdomsteater – der er mere end 70 medlemsslande – er idelig optaget af at søsætte nye projekter.

Sidste år ved denne tid var dansk og svensk ASSITEJ således primus motorer for den internationale børneteaterfestival i Skt. Petersborg, der siden fik andenpladsen blandt byens mange jubilæumsarrangementer, og netop nu har man rettet blikket mod det urolige Mellemøsten og Irak i form af et nordisk-arabisk samarbejdsprojekt. Det indbefatter de tre skandinaviske lande Norge, Sverige og Danmark og fra Mellemøsten Jordan, Syrien, Libanon og Irak.

Tanken er i første omgang at afholde en festival i Jordans hovedstad, Amman, med forestillinger fra de respektive lande – men også at gæste Irak med forestillinger og en "festivalpakke", når og hvis det kan lade sig gøre. Den uofficielle parole er vel nærmest: Når krigen rykker ud, rykker børneteateret ind!

Der har allerede været kulturudveksling regionerne imellem. Således var Artibus for knapt et år siden på turne i Syrien, Jordan og Libanon med antikrigsforestillingen "Arme Anton", mens rektoren for teaterskolen i Syriens hovedstad Damaskus, Samer Amran, var inviteret til festivalen i Silkeborg i april.

Også på den kommende festival i Ringsted i april 2005 vil der være besøg af repræsentanter fra Jordan, Syrien – og Irak. Her vil de udover danske og nordiske teaterfæller også møde ASSITEJ-inviterede fra en halv snes andre lande.

Vestbalkan og Japan

Som en slags udløber af flere dansk-tyrskiske projekter er Dansk ASSITEJ også ifærd med at søge ressourcer til et projekt med flere lande i den vestlige del af Balkan. I forlængelse af flere besøg i Jugoslavien og besøg her på den internationale festival Caravanen i Vestsjælland i 2003, påtænkes et udvekslingsprojekt med seminarer og en fællesproduktion. Sidstnævnte vil have dansk instruktør og scenograf, men dramatikere og skuespillere fra regionen.

Dansk ASSITEJ er også involveret i Japan i forbindelse med det såkaldte EU-år i 2005, hvor europæiske børneteatre, herunder Teatret Thalías Tjenere fra Danmark, skal turnere i Solens Rige. I forbindelse med samme års EXPO 2005 i Japan forventes tre nordiske børneteatre også at være repræsentanter for den skandinaviske børneteaterkultur. **caj**

En håndsrekning til Balkan

Batida er et særdeles internationalt orienteret børneteater med blik for solidaritetsarbejdet. Nu forsøger teatret at hjælpe med til at stable en børneteaterkultur på benene i Pristina i Kosovo, hvor en række teaterfolk har masser af entusiasme, men ganske få midler.

En af initiativtagerne fra det fattige Balkan-område, Jeton Neziraj, var inviteret som gæst til festivalen i Silkeborg og var naturligvis vældig imponeret over det formidable opbud af børneteater på et højt kvalitativt niveau, herunder ikke mindst den turnevenlige teknik.

Fluks fik han bud på at kunne overtage noget af det udstyr, som Batida ikke længere anvender. Og i forlængelse heraf vil Batida gerne være mellemlid, hvis andre (teatre) vil donere teknisk udstyr i rimelig stand.

Kontakt: Søren Ovesen, Batida 38 10 36 09.

trænger sig på.

De fleste kunstnere forsøger, uden grænser og i alle slags former, at kanalisere denne energi ind i deres kunstværker. Ethvert individ har sit sprog, og alle disse forskellige sprog forsøger at konkretisere livets mysterium for at give os øjeblikke af metafysisk klar-syn.

En sådan kunstnerisk oplevelse giver os mulighed for at forsones os med verden, at være en del af den i stedet for at observere, overvinde eller kontrollere den. Ved at vække barnet i os læger kunsten vores sår og skuffelser. Den giver os lyst til at leve.

Teater for alle

Jeg vil bruge mit samarbejde med Teater Rio Rose for at beskrive, hvordan man kan arbejde med udgangspunkt i ovenstående overvejelser og tanker.

Siden starten af teatret i 1985 har vores arbejde været en forskning i teatralisk sprog – en øvelse i emotionel grammatik. At sætte spørgsmålstegn ved scenekunsten var for os en måde at undgå en forudbestemt holdning, baseret på det vi vidste, og for dermed at genopdage friheden til at fortolke og genfortælle det som er.

Vi arbejder med bevægelser, handling, billeder og rytme, der giver form til det usynlige, det der drejer publikums syn mod deres

eget indre. På denne måde opstår der en direkte forbindelse/energi imellem det teatraliske udtryk og publikum.

Forestillinger er også en historie om mødet mellem deltagerne. Skuespillerne, danserne, klovnerne, musikerne, billedkunstnerne, arbejder ikke for at skabe et teatralisk system, men for at skabe et unikt sprog, som er resultatet af deres møde. Sammen skaber de handlinger, danse og billeder som ved en præcis montage bliver til forestillingen. Et brudstykke af livet.

Vi er langt fra teatret, der præsenterer skuespilleren i al hans glans eller som giver suveræniteten til teksten. Vi er derimod tættere på barnet, der får papiret af en gavepakke. Vi er tæt på de små 'ingenting' af livet, som tager vejret fra os.

Det er gået op for os, at børnene er langt mere receptive over for forestillinger, der var skabt for voksne, end vi troede. De har en mere direkte forbindelse med vores sceniske udtryk – som er associative og ikke realistiske – end deres forældre. Mange voksne holder fast i ønsket om at forstå ved hjælp af logik, eller de har svært ved at give sig hen til oplevelsen eller følelser, som kan overvælde dem og få dem til at miste kontrollen.

Vores erfaringer ved mødet med børnene har inspireret os så meget, at vi har skabt forestillinger,

hvor børnene er de privilegerede tilskuere. På grund af børnenes reaktioner har vi forstået betydningen af relationen mellem det der sker på scenen og publikum. Vi har forsøgt at udvikle et æstetisk og abstrakt sprog uden at miste nærværet og forbindelsen til det almindelige liv. Børnene afviser instinktivt tankekonstruktioner, kold og distancerende æstetik eller det ikke-generøse. De er ikke et høfligt publikum, som ikke reagerer, når de keder sig. De sætter hurtigt fingeren på de svage øjeblikke, som kan være for konstruerede eller løse. Ved hjælp af deres reaktioner finder vi løsninger.

Et tilbud om undren

Vi har ikke skabt forestillinger, som vi tror er gode for børn. Vi deler derimod vores interesser med dem. Vi tilbyder børnene vor egen undren, spørgen, glæde og sorg. Vi simplificerer ikke det, der er kompliceret. Vi forsøger med alle nye forestillinger at gå til essensen af de temaer eller emner, vi har valgt at beskæftige os med, og at opleve de korte øjeblikke, som jeg har beskrevet tidligere i teksten, som er 'udenfor tid', hvor der åbnes til det indre i os, og hvor de metafysiske spørgsmål sniger sig ind.

Vi ved, at når vi kan få den erfaring selv, så kan vi også dele den med andre.

Teaterkompagniets "Alle ka' li' mig!" opnåede refusionsgodkendelse.

Nyt fra Refusionsudvalget

Refusionsudvalget har afholdt showcases 26. september i København og 2.-3. oktober i Århus, hvor ti teatre stillede op for at blive refusionsberettigede. Resultatet blev – som det fremgår af skemaet – tre godkendelser, mens syv blev afvist.

Teater	Forestilling	Godkendt
Teaterkompagniet	Alle ka' li' mig!	Ja
Kamilla Appelquist	Den lille ridder	Nej
Madam Bach	Nissetimen	Ja
Viften	Den dag da solen og månen blev hjemme	Nej
Trio Fabula	Noahs Ark	Nej
Tulipanteatret	Fridas himmelrejse	Ja
Gurik	Blå historier	Nej
Aspendos	Klods Hans	Nej
Musik og Eventyr	Kejserens nye klæder	Nej
Scene 1	Kvinden der kom fra havet	Nej

De næste showcases – der også bliver det nuværende udvalgs sidste – afholdes i februar 2005 med ansøgningsfrist 1. december. Yderligere information hos Teatercentret i Kunststyrelsen – www.kunststyrelsen.dk

**Ændring af aldersgruppen
På Konen i muddergrøften**

Vi havde annonceret med at aldersgruppen skulle være fra 3 – 6 år.
Men vi må nu erkende at den er bedre egnet til børn fra 4 – 9 år.

Medvirkende: AnneGert Sindballe,
Lars Ottosen og Hans Nørregaard

nørregaards **teater**

Tlf: 86344285 www.nrt.dk

NYE BØGER

v. Carsten Jensen

Skuespillere på afveje

Han kalder Stanislavskij for en amatør, auditions for et frasorteringsredskab, der fastholder midelmådheden, og prøveforløb for skønne, spildte kræfter – og svinger så ellers svøben over skuespillerskoler og metoder.

I det meste af den lille bog er det vældigt underholdende at følge den amerikanske dramatik, teaterleder og instruktør David Mamets verbale ud- og indfald, selvom provokationerne af og til blaftrer noget uforløst omkring.

Men det er samtidig en morsom og meget læst håndbog i, hvordan man som skuespiller kan håndtere castere, instruktører, publikum og sig selv uden at ryge ind i fagets mange blindgyder.

Sandt og falskt – kætteri og sund fornuft for skuespillere. Af David Mamet. Oversat af Troels Chr. Jakobsen med forord af Per Brask. 106 sider, kr. 148. DRAMA.

Eftertænksom teatermand

Den brasilianske teatermand Augusto Boal har haft indflydelse langt ud over teaterkunsten og blev en sand guru for venstreorienterede pædagoger, lærere og andre tænkende væsener tilbage i 60'erne og 70'erne, da han i sin tid lancerede "de undertrykte teater", hvis for-

mål var at forandre tilskuerens rolle fra passiv iagttagelse til aktiv medvirkende i handlingen.

Hans ideer er ikke nemme at gennemføre i et traditionelt teater, men i dramapædagogiske sammenhænge har hans betydning været kolossal.

I tidens løb er fulgt en række (teater)skrifter fra Boal, der blander æstetik, etik, kunst og menneskesyn ind i sin kamp for et fornyende teater.

Seneste udspil på dansk er "Teatret som krigskunst", hvor han (atter) redegør for sit teatersyn og blandt andet beretter om sine erfaringer med at arbejde i fængsler.

Bogen er farvet af Boals retfærdige indignation over verdens tilstand, men blødes op af anekdoter og strøtanker i de små, selvstændige tekststykker, ofte fundet i aktuelle begivenheder – som præsidentvalget i Brasilien, World Trade Center osv. – med afsluttende konklusioner eller pointer.

Teatret som krigskunst. Af Augusto Boal. Oversat af Niels Damkjær. 238 sider, kr. 198. DRAMA.

Dramatikere revisited

Et dramatisk værk lever ikke kun sit liv på scenen. Det er forinden forfattet med bl.a. replikker og sceniske forklaringer. Men det er trods alt de færreste, der læser dramatiske tekster, og så

savner man måske her nogle informationer om, hvad teksten gemmer og hvad dramatikeren egentlig havde i sinde.

Det forsøger "Fornyere – 6 danske dramatikere. Facts. Analyser. Interviews" at råde bod på ved at behandle tekster seks i øvrigt meget forskellige dramatikere fra det såkaldte senmoderne gennembrud i 1899'erne som rene læsestykker.

Det er interessant læsning at følge analyserne og siden forfatterens svar på spørgsmål til deres værk og deres teatersyn – osse selvom man ikke lige skulle have fået set Peter Assmussens "Værelse med sol", Claus Beck-Nielsen "CI-VI-LI-SA-TION", Bo hr. Hansens "Johns Åbenbaring", Jokum Rohdes "Nero", Astrid Saalbachs "Morgen og aften" eller Morti Vizkis "Gray".

Sidstnævnte er død siden bogens tilblivelse og får således indirekte sin første mindebog... *Fornyere. Red. Birgitte Hessela. 236 sider, kr. 198. DRAMA*

Nye stykker

Hvis man vil kigge efter nye stykker, kan DRAMAs hjemmeside drama.dk/skuespil anbefales – tillige med www.skuespil.net, der administreres af DATS – Dansk Amatør Teater Samvirke – en vigtig netadresse. Der er p.t. over 900 skuespil i databasen, fordelt på mere end 500 forfattere.

REPERTOIRENYT

Mariehønen
Hobrovej 53
8900 Randers
Tlf. 86 41 77 46

Jasnas breve

Teatret har været nødt til at prissætte forestillingen i to udgaver, idet scenografien er blevet større end oprindeligt planlagt. Den kan dog gøres mindre, hvilket betyder færre tilskuere på rækkerne.

Spilleareal: Br. 9m, dy. 12m, hø. 3,5m.
Inkl. publikum (120)
Pris: 8.000 kr. Inkl. moms ved max 120 tilskuere
Spilleareal: Br. 8m, dy. 12m, hø. 3,5m.
Inkl. publikum (80)
Pris: 6.000 kr. Inkl. moms ved max 80 tilskuere

Se i øvrigt Den Røde Brochure side 134

Jytte Abildstrøms Teater
Allegade 7-9
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 87 18 19

Langt ud i Skoven

Forestillingen har ændret aldersgruppe og priser

Aldersgruppe ændres til 6-14 år

Priser inkl. moms - ændres til:
kr. 8.000,- ved max. 80 tilskuere
kr. 11.400,- ved max. 120 tilskuere
kr. 13.500,- ved max. 150 tilskuere

Pjaltehatte

Forestillingen kan spilles i to udgaver: For 3-6 år og fra 6 år og op

Se Den Røde Brochure side 111 og 113

Festival 2005 i Ringsted og Haslev

Nedtællingen til den store børne- og ungdomsteaterfestival i Ringsted og Haslev kommuner er i fuld gang.

Festivalen løber af stabelen fra søndag den 10. april til søndag den 17. april og falder som vanlig i tre dele:

- 1) Mandag til torsdag spilles (lukkede) forestillinger for skoler og institutioner i værtskommunerne
- 2) Mandag til torsdag spilles "teater i hverdage", hvilket vil sige gratis forestillinger i kommunerne, primært orienteret mod lokalrådets beboere og de tilreisende teaterfolk.
- 3) Fredag eftermiddag til søndag aften afvikles den store weekend-del med gratis adgang for alle.

Mellem 80-100 teatre

Da deadline for teatrenes tilmelding er 1. december, kendes det præcise antal teatre endnu ikke, men der kan forventes et sted mellem 80 og 100 børneteatre med 150 forskellige forestillinger - der tilsammen opføres op mod 550 gange i løbet af ugen.

Kun teatre og forestillinger, der er refusionsberettigede, kan deltage i festivalen, hvis mammutstørrelse er ved at tage pusten fra logistikken og følgelig også vil være til debat under festivalen.

Begrænsninger vil under alle omstændigheder være nødvendige inden festival 2006 i Nykøbing Falster, der ikke har faciliteter og tilskuergrundlag på niveau med fx Silkeborg 2004 med 104 teatre, 157 forestillinger og 585 opførelser.

Formidlerseminar

Der vil som vanligt blive afviklet et særligt seminar for teaterformidlere fredag den 15. april fra kl. 9-16 i Ringsted. Sted og program er endnu ikke fastlagt, men yderligere information vil være at finde på Teatercentrums hjemmeside medio januar.

www.teatercentrum.dk

Information om billetbestilling, program, forestillinger, formidlerseminar m.m. lægges løbende ind på Teatercentrums hjemmeside: www.teatercentrum.dk
Næste nummer af Børneteateravisen vil indeholde et indstik med informationer, korte omtaler af samtlige forestillinger - samt et program for weekendfestivalen.

Fællesrejse

Uden for Teatercentrums regi arrangerer utrættelige Bent Jeppesen fra Helsingør Teater fællesrejse til festivalen - for 24. gang - med overnatning på Sørup Herregård og bustransport til og fra festivalen i Ringsted. Der er som vanlig indlagt festaften med underholdning.

Prisen varierer, afhængig af antal overnatninger, og bindende tilmelding er 1. februar 2005.

Yderligere information hos
Bent Jeppesen, Helsingør Teater.

Tlf. 49 20 08 11/
email: bej@helsingor-teater.dk

ANDRE FESTIVALLER

Teater På Kanten

Thy Teater er i gang med at forberede endnu en udgave af teaterfestivalen Teater På Kanten i Hanstholm Kommune.

Tidspunktet er som vanligt uge 5, det vil denne gang sige fra 30. januar til 4. februar. Der vil indgå løbende information om festivalen og programmet på www.thyteater.dk

Caravanen ruller igen

Den biennale internationale børneteaterfestival, der blev gennemført for første gang i august 2003 i Vestsjælland, er klar til næste udspil, der står i den store eventyrforfatters tegn.

Caravanen 2005 modtager således tilskud fra H.C.Andersen 2005 Fonden

og Vestsjællands Amt, og festivalen strækker sig denne gang over tre uger og er en del af den officielle fejring af eventyrdigteren i 200-året for hans fødsel.

Alle festivalens forestillinger har tilknytning til H.C.Andersen, hans eventyr, liv, rejser osv.

Den officielle åbning af festivalen finder sted søndag den 21. august i Slagelse, og i dagene frem til 27. august spilles der forestillinger i Vestsjællands Amt - flest i festivalens centralområde, der denne gang bliver Slagelse/Sorø-regionen.

Århus besøges ugen efter, hvor Caravanen indgår som en del af Århus Festuge, ligesom der bliver vist forestillinger i Randers.

Den sidste Caravane-uge finder sted i Svendborgområdet 2.-9. september 2005.

Det færdige program vil

foreligge i marts 2005 - man kan følge med i udviklingen på www.caravanen.dk

Grænse-overskridende festival

Kulturminister Brian Mikelsen har fra Provenspuljen bevilget halvanden million kroner til kulturprojekter i Sønderjyllands Amt, herunder 325.000 kroner til en international børneteaterfestival, der i januar-februar 2006 skal afholdes i det tyske grænseland. Nu skal man så arbejde videre for at få støtte også fra regionale kulturpuljer.

Festivalen afvikles for tredje gang, og lokale primus motorer er Teatret Møllen fra Haderslev, sekunderet af flere kulturelle grupperinger blandt det tyske mindretal.

Skal I med i Den Røde Brochure 2005-2006 ?

Den næste udgave af Den Røde Brochure går i trykken i begyndelsen af marts 2005.

Den vil blive trykt i 12.500 eksemplarer i A5-format og efterfølgende udsendt til alle institutioner, skoler og andre potentielle aftagere af børne- og ungdomsteater.

Teatre, der har været optaget i brochuren de seneste tre år, vil automatisk modtage et ansøgningskema fra Teatercentrum. Øvrige teatre kan få tilsendt et ansøgningskema ved at henvende sig til Teatercentrum.

Forestillinger, der er refusionsgodkendte som børne- og ungdomsforestillinger, er automatisk optagelsesberettigede. Forestillinger, der ikke er refusionsgod-

kendte som børne- og ungdomsteater, skal godkendes af Udvalget for Børneteater og Opsøgende Teater (UBOT) inden optagelsen i brochuren.

Priser for optagelse af hhv. 1, 2, 3 eller 4 sider i brochuren kan oplyses ved henvendelse til Teatercentrum.

Alle, der ønsker optagelse i Den Røde Brochure 2005-2006, skal senest den 14. december 2004 indsende et ansøgningskema til:

Teatercentrum
Suomisvej 2, 2. sal
1927 Frederiksberg C.
Tlf: 35 30 44 00
Fax: 35 30 44 01
E-mail: sk@teatercentrum.dk
Mærk kuerten: "DRB"

Teater 83 præsenterer

BEKYMRINGSSKABET - for de 3-8 årige

NY
forestilling
for de
3-8 årige.

Emma er næsten 6 år og skal snart begynde i skolen. Hun skal også være storesøster for første gang. Begge begivenheder giver hende meget at tænke på. Hun glæder sig - og glæder sig ikke. For når det bliver aften og hun skal sove kommer bekymringerne. De bor i skabet og de driller og plager hende. Emma får ingen ro., men så har hun heldigvis morfar...

Turnéstart marts 2005

Kontakt teatret for ledige spilledage: Tlf. 86 46 83 62 eller
info@teater83.dk · Antal publikum: 50/80/100
Priser inkl. moms: 5.500/7.000/8.000. Refusion: Godkendt

Ved pressemødet 16. september blev der stillet op til familiefotografering – med kulturminister Brian Mikkelsen som hædersgæst og midtpunkt. Foto fra Have PR

En halv million fra Brian

Den 16. september lancerede BørneTeaterSammenslutningen (BTS) og Foreningen Af Små Teatre (FAST) et pr-fremstød for landets små teatre.

Det skete ved en pressekonference på Husets Teater i København, hvor FAST-formand Mogens Holm uden mindste vaklen karakteriserede de små teatre, herunder ikke mindst egnsteatrene, som dem, der fylder på danmarkskortet og tegner sig for den største vækst i teaterlivets kulturlag. Han frygtede, at strukturreformen ville betyde, at kulminationen på denne vækst allerede VAR nået – og pr-fremstødet var således også at betragte som en håndfast OPS: Oplysning til Politikerne om Samfundet.

Det kvitterede kulturminister Brian Mikkelsen (K) for ved "på stedet" at bevilge 500.000 kroner til at promovere de små teatre.

»Det er noget, jeg lige har fundet på,« lød det finurligt fra den glade minister, der fulgte op med at erklære sig enig i vurderingen af de små teatres betydning: De udgør et

vigtigt fundament – og de små størrelse er også deres styrke. De er mere omstillingsparate, kan sætte ting igen og behandle aktuelle temaer hurtigere. Det ER vigtigt med geografisk spredning, og der er ingen grund til ydmyghed, erklærede ministeren.

De to organisationers pr-fremstød består i øvrigt bla. af en lille film fra Mediestunt, der nu bruges som "viral markedsføring", forstået således, at man kan vedhæfte film-filen på mails og sprede den som en virus...

Udover et nyt logo til FAST blev også brancheportalen Proscenium lanceret ved denne lejlighed. Internetportalen erstatter teatrenes fælles tidsskrift af samme navn – og bringer aktuelle artikler fra/om orådet, overblik over gældende overskomster, væsentlige adresser på området, opslagstavle osv. på en brugervenlig flade.

Man kan se nærmere på www.proscenium.dk – hvor osse pr-filmen er klar til at blive downloadet.

caj

25 år med Skægspire

Mens disse linjer læses, har det odenseanske børneteater Skægspire netop, dvs. 24. november, fejret 25-års jubilæum. Det sker med familieforestillingen "PUFF den magiske drage" fra fire år og op – og det er da også primært de yngste tilskuere, der har haft teatrets bevågenhed siden 1979.

Det er gået teatret godt, siden Skægspire første gang optrådte i Den Røde Brochure i sæson 1980-81 med en tegnet side UDEN forestillingsprogram, men MED spille-tidspunkter (!) og den lakoniske meddelelse om, at "på grund af usikkerhed omkring fortsat støtte

Fra arkivet: Skægspires "Hvis jeg var barn" fra 1989 med Karin Kaad og Ole Olsen – begge medstiftere af teatret tilbage i 1979 og begge fortsat at finde hos Skægspire. Foto: Niels Nyholm

til teatret kan vi desværre ikke fremlægge en repertoireplan". Siden kom der mere styr på den finansielle situation, og fra 1986 har Skægspire haft kontraktforhold med Odense Kommune, først som egnsteater og senere som lille storbyteater, og efter at have haft stationær scene et par andre steder i byen har man nu fast plads i Teaterhuset – samtidig med at man turnerer med udvalgte forestillinger.

caj

NAVNENE & NOTER

Prisregn over Det Danske Teater

Søndag den 14. november var der prisoverrækkelse som afslutning på Danmarks Teaterforeningers årlige seminar, der denne gang blev afviklet i Silkeborg for de cirka 65 teaterforeninger, der p.t. udgør fundamentet for det organiserede teaterliv i provinsen med omkring 400.000 billetter i alt.

Temaet for DT-seminaret var "Hvad pokker er god scenekunst?" - og svaret på det var blandt andet Det Danske Teaters turne-udgave af "Gummi Tarzan", for den løb med teaterforeningernes pris for Bedste Børneteaterforestilling.

Voksenteaterprisen for Bedste Turneforestilling gik i øvrigt til Svalegangens "Enigma Variationer". Og så fik Det Danske Teater endnu en pris, idet Hædersprisen

Tim Terry og Michael Hasselflug som Ivan Olsen og faren i "Gummi Tarzan". Foto: Gudmund Thai

gik til teatrets direktør, skuespiller og instruktør, Waage Sandø, der har fået det gode forhold mellem turneteatret og dets vigtige aftagerled tilbage i bedste gænge.

Men for en gangs skyld var det altså ikke et egentligt børneteater, der løb med prisen, men Det Danske Teaters børneteaterproduktion, der finansieres via det særlige øremærkede tilskud tipsmidlerne.

Turneversionen af "Gummi Tarzan", der er skrevet af Morten Mathiesen, Kenneth Kreutzmann, Tine Frellesen og Søren Frellesen frit efter Ole Lund Kirkegaards uopslidelige historie, baserer sig på forestillingen i Cirkusbygningen for to år siden af MTV Musical ApS. Der er masser af musik i forestillingen, der er instrueret af Finn Nielsen og har en halv snes medvirkende.

caj

Sørensens fodspor

Dansk Skuespillerforbund benyttede sig af den gode lejlighed, hvor teaterfolk og -arrangører var samlet til DT-seminar i Silkeborg, til at uddele forbundets største pris, Karen Marie Thorsens Mindelegat til Ole Sørensen fra Teatret Møllen.

Prisen, der kan karakteriseres som kollegernes hæder til en af sine egne, er tidligere tildelt to andre børneteater-relaterede teatermennesker, Hans Rønne (1995) og Jytte Abildstrøm (1999). Den er, som følge af rentefald og tidernes ugunst, nu reduceret fra de formidable 100.000 kroner til de stadig behagelige 50.000 kroner.

Det var Skuespillerforbundets næstformand, Hans Henrik Clemensen, der under sin egen turne i Jylland tog sig tid til at hyldede Ole Sørensen, som han kaldte "en hudløs og overraskende blid skuespiller, der mestrer de pludselige eksplosioner, når man forventer det modsatte".

Ole Sørensen, autodidakt skuespiller, har været på Teatret Møllen siden 1979 og der skabt store figurer i samspil med ensemblet og instruktør Gitte Kath. I flæng kan nævnes hans indsats "Barnlige historier", "Jean de France" og titelfiguren i "Jeppe på Bjerget", men også "La Strada" og monologerne "Rygget smitter" og den aktuelle "Richard III". Han har dog også optrådt, skrevet og instrueret hos andre børneteatre (et af resultateterne anmeldes i dette nummer, nemlig Randers Egnsteaters "Hvor skoen trykker").

»Du er så ualmindelig almindelig. Du besidder en næsten arketyrisk Osvald Helmuthsk dagligdagshed. Men det er jo netop i "det almindelige", at du bruger teaterkunsten til at skabe dine overraskende figurer. Det som Brandes kalder "det uendeligt store i det uendeligt små",« lød det fra Hans Henrik Clemensen, der betonedede, at Ole Sørensen havde sat sig godt med "fodspor" i teaterlandskabet.

caj

Prismodtager Ole Sørensen i Møllens aktuelle enmandsforestilling "Richard III". Foto: Gitte Kath

40 år med dukker

Jytte Abildstrøm er et mægtigt væsen, der i disse år overøses med allehånde priser og hæder – og dette efterår får hun så osse lige tid til at fejre et animeret 40-års jubilæum.

Så længe siden som 1964 er det nemlig, at hun fik næringsbrev til at spille dukketeater – og fra 1968 skete det så med offentlig støtte, inden hun året efter sammen med fire andre teatre var med til at stifte BørneTeaterSammenslutningen.

Men allerede som barn spillede hun modelteater med sine forældre og sin bror, og under en rejse til London i 1962 blev hun for

alvor vakt for dukketeateruniverset, da hun så Mr. Phillipott og hans kone spille et folkeeventyr med hånddukker.

Efter hjemkomsten til København gik Jytte Abildstrøm så i gang med at bygge sit eget dukketeater og lave hånddukker til "Heldige Hans", bygget over et folkeeventyr. Den første opførelse fandt sted i døråbningen til hendes lejlighed på Skt. Hans Torv – og siden fulgte opfordringer til at spille i omegnens børnehaver. Jubilæet dateres til oktober 1964, hvor hun og to andre piger for første gang spillede dukketeater offentligt – i Hejre-

Jytte Abildstrøm og Steen Haakon Hansen med Poul Arne Krings dukker i "Æselører" - 40 år efter hendes første offentlige forestilling. Foto: Brita Fogsgaard

huset i St. Lyngby Skov i efterårsferien.

caj